

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Sociální pracovník

Kód oboru: 7502R022

Název bakalářské práce:

DOMÁCÍ NÁSILÍ JAKO SOCIÁLNÍ PROBLÉM SPOLEČNOSTI
Domestic violence as a social problem in society

Autor:

Václava Palanová

Pobřežní 9

466 04 Jablonec nad Nisou

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: PhDr. Jan Sochůrek, Ph.D.

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
80	0	11	14	29	1 + 1 CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 30. dubna 2008

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: Václava Palanová
Adresa: Pobřežní 9, 466 04 Jablonec nad Nisou

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Sociální pracovník
Kód oboru: 750 2R022

Název práce: DOMÁCÍ NÁSILÍ JAKO SOCIÁLNÍ PROBLÉM
SPOLEČNOSTI

Název práce v angličtině: DOMESTIC VIOLENCE AS A SOCIAL PROBLEM
IN SOCIETY

Vedoucí práce: PhDr. Jan Sochůrek, Ph.D.

Termín odevzdání práce: 30. 04. 2008

.....
vedoucí bakalářské práce

.....
děkan FP TUL

.....
vedoucí katedry

Datum: 16. 02. 2007

Zadání převzal (student): Václava Palanová
Podpis studenta: .....

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 30. dubna 2008

Podpis:

Poděkování:

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Janu Sochůrkovi, Ph.D., za odborné vedení, především za cenné rady, které mně poskytl, pro něho tak typickým způsobem. Hlavně také za trpělivost a povzbuzení, které napomohly při vzniku této práce.

Zároveň bych ráda poděkovala policistům OŘ Policie ČR v Jablonci nad Nisou, zejména pak komisaři npor. Bc. Jiřímu Hokešovi, který si přes své pracovní vytížení našel čas a byl nápomocen jak této práci, tak i diskuzím na téma této práce.

Název bakalářské práce: Domácí násilí jako sociální problém společnosti

Název bakalářské práce: Domestic violence as a social problem in society

Jméno a příjmení autora: Václava Palanová

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2007/2008

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jan Sochůrek, Ph.D.

Resumé:

Bakalářská práce se zabývala problematikou obecně zvanou jako „domácí násilí“, jeho dopadem na oběti a na jejich další život ve společnosti. Domácí násilí mění život všech obětí násilí a zasahuje do sociálního systému celé společnosti.

Práci tvořily dvě stěžejní oblasti. Jednalo se o část teoretickou, která pomocí zpracování a prezentace odborných zdrojů objasňovala vymezení jednotlivých pojmů násilí, legislativní vymezení domácího násilí v právním systému. Zabývala se obecnou charakteristikou všech týraných skupin a způsobem pomoci těmto skupinám.

Praktická část byla rozdělena na dvě části, kde v první byly pomocí dotazníku zjišťovány v okrese Jablonec nad Nisou vědomosti občanů o domácím násilí, ve druhé byla pomocí studia a analýzy spisové dokumentace popsána struktura násilného chování v rodinách. V praktické části bylo sledováno období roku 2007, jednalo se o případy, ke kterým došlo v územní působnosti Okresního ředitelství Policie ČR v Jablonci nad Nisou.

Klíčová slova: domácí násilí, oběť, agresor, týrání, zneužívání, zanedbávání, rodina, Policie ČR, použité metody, cíl práce, stanovené předpoklady

Summary:

The bachelor assignment is dedicated to a „domestic violence“ problem, its influence on victims and their future lives in the society. The domestic violence changes lives of all victims of abuse and has an impact on a social system of the whole society.

The work is divided into two major parts. The first is a theoretical part, which defines individual forms of violence and a legislative definition of domestic violence in the legal system – both explained by elaboration and presentation of scholarly sources. The work is dedicated to a general characteristic of all abused groups and the ways of helping them.

A practical part of the assignment is divided into two halves. The first half contains questionnaires by which the knowledge of domestic violence of Jablonec nad Nisou inhabitants is detected, the second half describes a family violence behavior structure by study and analyses of an archive documentation. The year 2007 was observed in the practical part and reveals cases of the department of Policie České republiky in Jablonec nad Nisou.

Keywords: domestic violence, victim, aggressor, torture, abuse, neglect, family, Police CR, used methods, assignment objectives, stated presumptions

Obsah

1 Úvod	9
2 Teoretické zpracování problému	10
2.1 Historický a sociální vývoj společnosti	10
2.1.1 Chamurapiho zákoník	10
2.1.2 Lykurkové zákony	10
2.1.3 Římské právo	11
2.2 Vymezení pojmů	12
2.2.1 Znaky domácího násilí	13
2.2.2 Formy domácího násilí	14
2.2.3 Příčiny domácího násilí	14
2.3 Současný stav	15
2.3.1 Statistika domácího násilí v České republice	16
2.3.1.1 Problémy statistické evidence domácího násilí v ČR	17
2.3.2 Statistika domácího násilí ve světě	18
2.4 Legislativa	19
2.4.1 Trestně právní úprava	20
2.4.2 Přestupky proti občanskému soužití	23
2.4.3 Občansko právní úprava	24
2.5 Charakteristika násilníka a oběti	26
2.5.1 Agresor	27
2.5.2 Oběť	28
2.6 Důsledky domácího násilí	29
2.7 Týrané skupiny	30
2.7.1 Týraná a zneužívaná žena	31
2.7.1.1 Důvody pro, které týrané ženy zůstávají s násilníky	32
2.7.1.2 Rizikový muž	33
2.7.1.3 Riziková žena	34
2.7.1.4 Intrapsychické teorie	34
2.7.1.5 Sociologická teorie	36
2.7.2 Týrané děti	37
2.7.2.1 CAN – syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte	38
2.7.2.2 Vliv domácího násilí na dítě	41

2.7.2.3 Přímá viktimizace	42
2.7.2.4 Nepřímá viktimizace	43
2.7.2.5 Následky přímé a nepřímé viktimizace	43
2.7.3 Násilí páchané na seniorech	44
2.7.4 Zdravotně postižení a domácí násilí	45
2.7.5 Muži oběťmi domácího násilí	47
2.7.6 Násilí dětí na rodičích	47
2.8 Pomoc obětem domácího násilí	49
2.8.1 Hledání pomoci	50
2.8.2 Péče o dětské oběti	54
2.9 Složky zabývající se problémem domácího násilí	55
2.9.1 Policie	55
2.9.2 Soudy	55
2.9.3 Advokáti	56
2.9.4 Sociální péče a ochrana dětí	56
2.9.5 Zdravotnictví	56
3 Praktická část	57
3.1 Cíl praktické části	57
3.2 Stanovené předpoklady	57
3.3 Použité metody	58
3.4 Popis a interpretace výsledků získaných z dotazníkového průzkumu	59
3.5 Popis a interpretace výsledků výzkumu z denního hlášení	
OŘ PČR Jablonec nad Nisou	69
4 Závěr	74
5 Navrhovaná opatření	76
6 Seznam použitých zdrojů	78
7 Seznam příloh	80

1 ÚVOD

„Můj dětský život obsahoval kopance a bití, běhání v mrazu jen v domácím oblečení, to když táta přišel velmi nazlobený a vyhodil nás ven.“

„Dnes tě ještě nezabiji!“

Bez komentáře

Jako sociální pracovník jsem povinna v rozsahu své působnosti poskytnout pomoc každému, kdo se na mne obrátí se žádostí o pomoc. Tedy i osobě, která se dožaduje ochrany před protiprávním jednáním jiného. Tímto protiprávním jednáním může být i případ tzv. **domácího násilí**. Ale i dalších trestných činů, které s domácím násilím souvisí: **ubližení na zdraví, omezování osobní svobody, znásilnění, opuštění dítěte, týrání dítěte a nebo svěřené osoby, atd.**

Málokdy však může sociální pracovník případům domácího násilí předcházet a preventivně ovlivňovat chování a jednání osob nebo preventivně působit k zabránění vzniku případů domácího násilí. Většinou se o nich dozvídá až v okamžiku, když k samotné události už došlo, anebo tehdy, když jde o takové projevy, jako vyhrožování usmrcením, těžkou újmou na zdraví, nebo jinou těžkou újmou, což může vzbudit důvodnou obavu, že k takovému jednání dojde.

Vzhledem k přetrvávajícím mýtům a falešným představám lidí z okolí rodin, kde k násilí dochází, nemůžeme předpokládat, že tito lidé domácí násilí oznámí. Mám zkušenost, že takoví lidé sami před sebou svůj přístup k páchanému násilí ospravedlňují slovy „jde o věc rodiny; do toho se nemůžeme míchat; nakonec budeme zlí my; každý vychovává děti po svém; kdyby to manželce opravdu vadilo, tak by přece odešla apod.“ Ve většině případů takto poškozené osoby hledají pomoc až v okamžiku, když už dále nemohou snášet dlouhodobý fyzický či psychický teror, případně když už dojde k újmě na zdraví, nebo útok proti jejich osobě nabyt takových rozměrů, že u nich vyvolává obavu o své zdraví či život. Domácí násilí je nutné považovat za velmi vážný problém a jeho výskyt za alarmující natolik, že je vhodné hledat účinné strategie řešení pro oběti i pachatele domácího násilí.

Tento stav autorku vedl k tomu, aby se s problematikou domácího násilí blíže seznámila a zaobírala. Cílem práce by mělo být zjištění povědomí občanů naší společnosti, co si o násilí v rodině myslí, co o něm vědí a jak by tento sociální problém řešili. V případě, že jsou vystaveni násilnému konání ve své rodině, zda vědí jak postupovat a kam se obrátit s prosbou o kvalifikovanou pomoc.

2 TEORETICKÉ ZPRACOVÁNÍ PROBLÉMU

2.1 HISTORICKÝ A SOCIÁLNÍ VÝVOJ SPOLEČNOSTI

Potřeba chránit dítě, jako nejbezbrannější článek lidské společnosti nevznikla až v našem století. Vyvíjela se celé lidské dějiny, většinou odpovídala ekonomicko – politickým možnostem konkrétní společnosti, jako i úrovni jejího celkového postavení.

2.1.1 CHAMURAPIHO ZÁKONNÍK

K nejstarším a velmi často citovaným pramenům patří z tohoto pohledu Chamurapiho zákoník, který vznikl po dobu Chamurapiho panování v Babylónii (1792 – 1750 p.n.l.).

- Když někdo ukradl dítě plnoprávní osobě, bude potrestán smrtí.
- Když někoho tlačil dluh a on prodal svoji manželku, svého syna anebo dceru anebo je dal jako rukojmí, bude tři roky pracovat v domě svého kupujícího anebo věřitele, ve čtvrtém roce bude propuštěn.
- Když měl někdo styk se svou dcerou, tohoto člověka vyloučí z obce.
- Když se dopustil vůči otci těžkého provinění, poprvé se mu odpustí, když se dopustil těžkého provinění po druhé, otec může svého syna vypudit z dědictví.
- Když dítě udeří svého otce, utnou mu ruku.

Z uvedeného výběru je možné si udělat obraz o postavení nedospělých členů společnosti ve starém Babylónu.¹

2.1.2 LYKURKOVÉ ZÁKONY (Sparta)

Obsahují části o zacházení se zdravotně postiženými jedinci společnosti. Podle těchto zákonů mohli být novorozenci, kteří se narodili jako zdravotně postižení, anebo se u nich projeví známky choroby, usmrcení vlastním otcem.

---

¹ LEVICKÁ, J., ZEMAN, K. *Sociálněprávní ochrana dětí a mládeže*. Bratislava: SAP, 1999, s. 10.

2.1.3 ŘÍMSKÉ PRÁVO

I v antickém Římě měla rodina („familia“) vícere významy a to nejen v oblasti práva. Byl to důsledek pestrého vývoje od prvobytněpospolné společnosti přes rodovou společnost až po rodinu v dnešním slova smyslu. V římské rodině dříve než u jiných národů se setkáváme s mocenskoprávním poutem, které zabezpečovalo její existenci jednotu a trvalost. Po celé století je římská rodina monokratickým právním svazkem mezi otcem jako hlavou rodiny a osobami podřízenými jeho moci.

Moc hlavy rodiny nad podřízenými osobami se projevovala ve vícerech směrech. Především to byla otcovská moc nad dětmi, ale ani ženy poměrně dlouhé období nenabývaly v římském právu rovnoprávného postavení. Byly ve způsobilosti k právním úkonům omezené.

Nositelem otcovské a manželské moci mohl být jen muž, tedy jen on mohl být hlavou rodiny. Římané neznali pojem mateřské nebo rodičovské moci, vyplývalo to z tehdejšího nahlížení na ženy jako na „slabé pohlaví“. Moc hlavy nad podřízenými osobami zanikla především smrtí, ztrátou svobody a občanstvím a uvolněním podřízených osob z této moci.²

I když ženy byly z hlediska římského práva pokládány za neplnoprávné osoby, v římské rodině měl zvláštní postavení muž – otec. Římské právo obsahuje termín *pater familias*, což znamená otec rodiny. Ten stál v čele rodiny a disponoval zvláštními pravomocemi.

Obsah této moci tvořilo:

- právo nad životem a smrtí,
- právo uznat nebo odložit novorozence,
- právo prodat podřízené dítě do otroctví,
- právo přenechat dítě k osvojení,
- právo odevzdat syna do moci jiného apod.³

Hlava rodiny, otec, protože nebyl podřízený moci jiného, byl svéprávný (*sui iuris*), zatím co manželka a děti byly podřízeny moci manžela anebo otce.

Římské právo až v r. 374 n. l. prohlásilo zabití dítěte za rovné vraždě dospělé osoby.

---

² REBRO, K., BLAHO, P. *Římské právo*. Bratislava: Obzor, 1991, s.10.

³ BLAHO, P., HARAMIA, I., ŽIDLICKÁ, M. *Základy římského práva*. Bratislava: MANZ, 1997, s. 54.

2.2 VYMEZENÍ POJMŮ

Domácí násilí (termín, který pochází z anglického termínu „domestic violence“) je pokládán za zvláštní, samostatný a komplikovaný fenomén. Zahrnuje v sobě všechny projevy fyzického, sexuálního, psychického nebo ekonomického násilí.

Domácí násilí je většinou definováno jako jakákoliv forma fyzického, sexuálního anebo psychologického násilí, která vystavuje v nebezpečí bezpečnost či blaho členů rodiny. Jde tu o použití fyzické anebo emocionální síly, anebo vyhrožování k fyzickému násilí, sexuálnímu násilí, v rámci rodiny anebo domácnosti.

Domácí násilí bylo ještě v nedávné době považováno za jev, který se naší republiky dotýká jen okrajově a vyskytuje se jen v ojedinělých případech. Nejnovější průzkumy však dokazují, že skutečnost v této oblasti je bohužel, mnohem vážnější. Ukazuje se, že právě rodina může být jevištěm pro to nejkrutější drama, ve kterém silný ubližuje slabším.

Pod pojmem domácí násilí se většinou rozumí stupňující se násilí fyzické, psychické či sexuální povahy mezi manželi nebo partnery. Problém domácího násilí můžeme chápat v širším významu. Násilí v rodině totiž může mít různé konkrétní podoby: od týrání a zanedbávání dětí, přes týrání seniorů až po zmíněné psychické a fyzické násilí mezi mužem a ženou.⁴

Všeobecně je násilí v rodině odsuzováno již dlouho, ale jen málo případů se dostává skutečně před soud. Větší část společnosti totiž stále vnímá násilí uvnitř rodiny spíše jako privátní věc, ve které se člověk může jen těžko zorientovat, a proto udělá lépe, když se do toho nebude vůbec míchat. Z nejnovějších výzkumů vyplývá, že většina postižených nechce agresora trestat, ale jen hledá pomoc.

Násilí v rodině je jedním z významných společenských problémů, které mají dalekosáhlejší důsledky pro život, psychické či fyzické zdraví dětí, ale i pro fungování celé společnosti. Rozumí se tím každé jednání agresora, jehož cílem je uplatňování moci nebo kontroly nad obětí.

---

⁴ <http://www.mvcr.cz/nasili/default.htm>

2.2.1 ZNAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

1. **Soukromí jako místo činu** – domácí násilí je specifické tím, že se odehrává mezi čtyřmi stěnami. To je na straně jedné příčinou, proč zůstává – často i několik let – utajené, zároveň je ale také důvodem, proč se o něj lidé příliš nezajímají – považují ho za soukromou záležitost.
2. **Opakování násilí a stupňování** – domácí násilí není záležitostí ojedinělou, charakteristické je naopak opakované poškozování oběti. Útoky postupně nabírají intenzitu a současně se zkracují intervaly.
3. **Vzrůstající intenzita násilí** – domácí násilí začíná opakujícími se útoky proti lidské důstojnosti, k nim se postupně přidávají útoky proti zdraví a v konečném stádiu přejdou v útoky proti lidskému životu. V násilnickém vztahu se střídají fáze klidu, agrese a usmiřování. S rozvojem domácího násilí se zmenšují fáze klidu a prodlužují se a stávají se častějšími fáze agrese.
4. **Uplatnění moci a kontroly** – postavení oběti a pachatele není stejné a jejich role se v průběhu opakovaných incidentů mění. Pachatel uplatňuje kontrolu nad životem oběti hlavně v oblasti jejích sociálních kontaktů a v oblasti ekonomické. Násilím si uplatňuje moc nad jejím každodenním životem.
5. **Vzájemná blízkost a provázanost oběti a pachatele** – pachatel i oběť jsou, anebo si byli navzájem blízké a důvěrné osoby. K domácímu násilí dochází uvnitř reálného partnerského vztahu mezi mužem a ženou (manželství anebo jiný podobný dlouhotrvající vztah), anebo mezigenerační vztah mezi rodiči a dětmi či prarodiči žijícími ve společně obývaném bytě či domě.
Pachatel i oběť jsou citově, sociálně, ekonomicky úzce spojené osoby. Můžou mít společné děti, nemovitost, účty a podobně. Mají společné bydliště a mají ztíženou možnost tento společně obývaný byt, nebo dům opustit. Můžou, ale nemusí mít vypořádané majetkoprávní záležitosti. Hlavně v případě manželství pro ně platí ustanovení rodinného práva.
6. **Složitý, ambivalentní postoj oběti k pachateli** – Oběť domácího násilí se chová jinak, než oběť poškozena cizím pachatelem. Ochota k potrestání pachatele je kolísavá. Oběti si přejí zastavit násilí, ale doufají v pokračování vztahu bez násilí. Po násilném incidentu hledají pomoc, následně však mohou svůj názor změnit. Důvodem může být psychický tlak a oprávněný strach vzhledem ke skutečnosti, že oběť nadále bydlí ve společné

domácnosti s útočníkem. Důvodem mohou být také zastrašování ze strany pachatele a jeho rodiny, víra v polepšení pachatele, obava z osamostatnění a z toho plynoucí finanční a materiální nejistota, ztráta bydlení apod.⁵

2.2.2 FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

- 1. Fyzické násilí** – fackování, bití rukama anebo předměty, kopání, škracení, svazování, ohrožování zbraní anebo jinými předměty, odpírání spánku a jídla až po útoky proti životu.
- 2. Sexuální násilí** – znásilnění, nucení proti vůli k sexuálním praktikám, sexuálnímu napadání, zacházení s blízkou osobou jako se sexuálním objektem.
- 3. Psychické násilí** – ponižování, urážení, znevažování, obviňování, zákazy, zastrašování, terorizování, vyhrožování, vydírání, hrubé chování, ničení vlastnictví oběti, hlavně oblíbených věcí.
- 4. Emocionální násilí** – neustálá kontrola toho co oběť dělá, s kým se stýká, kam chodí, zesměšňování, prohlašování oběti za blázna, citové vydírání, obviňování v každé situaci, vyhrožování odebráním dětí.
- 5. Sociální násilí** – zákazy kontaktu s přáteli a s rodinou s cílem sociálně oběť izolovat. Jednostranné uplatňování privilegií pachatele rozhodovat ve všech oblastech společenského života, využívání dětí anebo jiných osob jako prostředků nátlaku na oběť, znemožňování oběti v sociálním prostředí.
- 6. Ekonomické násilí** – omezování přístupu k penězům, neposkytování prostředků na společnou domácnost případně i na děti, absolutní kontrola nad příjmy a výdaji oběti, zatajování ekonomické situace pachatele a rodiny.⁶

2.3.3 PŘÍČINY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Neexistují žádné specifické faktory, které zapříčiňují násilí. Vysvětlení, že příčinou domácího násilí, např. bití ženy, je opilost manžela, je velice zjednodušující.

Příčinou násilného chování v rodině je především selhání člověka v komunikaci se sebou samým. Projevuje se jako neschopnost některého z partnerů řešit vnitřní konflikt

---

⁵ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha: Střední policejní škola MV, 2005, s. 8.

⁶ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha: Střední policejní škola MV, 2005, s. 9.

(vyvolaný nejčastěji potřebou vyrovnat se změnou v dosavadním způsobu života – takovou změnou může být odchod do důchodu, změna nebo ztráta zaměstnání, zdravotní problémy atd.) jinak než hledáním viníka mimo sebe, ve svém nejbližším okolí.

Je známým faktem, že lidé, kteří mají problémy v sociální komunikaci, projevují častěji sklony k agresivním projevům a chování. Zároveň ke vzniku násilné reakce přispívá i neochota, popř. nedostatečně projevená a očekávaná ochota druhého partnera a také i ostatních členů rodiny aktivně poslouchat, vcítit se do prožívání partnera, akceptovat ho bez kladení podmínek, chápat jeho situaci a potřeby. Nejčastější a největší překážkou v lidské komunikaci je naše přirozená tendence posuzovat a hodnotit druhé lidi a jejich chování, ale i jejich problémy a potřeby z našeho vlastního pohledu.

Odborníci i laici se shodují v tom, že hlavní příčinou je povahové založení partnera. Osobnost, povahové založení je považováno za hlavní vysvětlující příčinu pro chování primárního agresora ve scénách domácího násilí. Dalšími subjektivně předpokládanými příčinami domácího násilí jsou alkohol, domácí neshody a psychická nemoc. V podstatně menší míře se jedná o vliv rodičů, neúspěchy v práci, patologické hráčství, drogy, těhotenství apod.

2.3 SOUČASNÝ STAV

Psychologové chápou pod tímto pojmem násilí mezi partnery, které se odehrává v soukromí, je opakované a má stoupající tendenci. Jako domácí násilí však můžeme chápat všechno násilí, které probíhá za stěnami domova. Týká se to násilí mezi partnery, manžely, tak i násilí vůči starým lidem, dětem, zdravotně postiženým. Pod pojem domácí násilí můžeme zařadit také násilí na rodičích. V tomto případě se jedná hlavně o rodiny neúplné, anebo jen s jedním rodičem, např. když dítě zůstává samo s matkou, může převzít roli jakéhosi pseudopartnera. Zároveň se však může proměnit v tyrana, který rozhoduje o každém dění v rodině.

Informovanost české veřejnosti o problému domácího násilí není dostatečná. Většina lidí o pojmu „domácí násilí“ už slyšela, ale méně lidí už ví, co si pod tímto pojmem představit. Ještě horší je informovanost o tom, jak se vůči domácímu násilí zachovat. Informovanost o tom, jak se tvářit v tvář domácímu násilí zachovat je přitom jedním z důležitých faktorů, které zvyšují ochotu poskytnout obětem domácího násilí účinnou pomoc.

Lidé, kteří vědí jak se k násilí chovat, projevují zároveň větší snahu proti němu zasáhnout.⁷ Větší část společnosti totiž stále vnímá násilí uvnitř rodin spíš jako privátní věc, ve které se člověk může jen těžko zorientovat, a proto udělá lépe, když se nebude vůbec zajímat.

K pesimismu pravděpodobně přispívá i skutečnost, že domácí násilí je u nás zatím jako problém podceňováno, až v poslední době se o něm začíná veřejně hovořit a také týrané oběti často nevědí, jestli chování partnera je vůbec normální nebo právně neakceptovatelné a jestli se vůbec na domácí násilí vztahují nějaké sankce. Z pohledu oběti to pak znamená, že je odkázána sama na sebe a není pro ni lehké najít místo pomoci.⁸

2.3.1 STATISTIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Česká republika zaostává ve sféře statistické evidence a výzkumných aktivit. Na rozdíl od zahraničních kriminálních statistik, v ČR přetrvávají nepřesnosti ve vymezení skutků domácího násilí, násilné činy se nedostatečně třídí, oběti a násilníci se standardně nesledují podle vzájemného příbuzného vztahu, pohlaví a místa vykonání činu. Česká republika zatím nedisponuje údaji ze systematického mapování tohoto fenoménu. Statistiky ostatních relevantních rezortů (zdravotní, poradenský, soudní, přestupkový) problematiku násilí páchaného na ženách skoro ignorují a mnohé z nich nevyvinuly ani evidenční postupy. Ve statistickém obraze tak zůstávají mnohá prázdná místa.

Na tomto místě je důležité zmínit přínos ve sledování a shromažďování statistických údajů neziskovými organizacemi, jako je Bílý kruh bezpečí, Rosa o.s. Podle uveřejněných statistik domácího násilí v ČR, které zpracovalo centrum Rosa, o. p. s., poskytující přímou pomoc ženám, které přišly do styku s domácím násilím a vyhledaly pomoc, se uvádí: nejčastější obětí se stává žena ve věku mezi 40 - 49 lety a potom ženy mladší, jejichž věk se pohybuje od 34 - 25 let a méně, nejčastější věk pachatelů je uváděn od 45 - 54 let, dále se věk pachatelů snižuje od 35 - 39 let a méně. Mezi nejčastěji uváděnými příčinami násilí je podle uvedených údajů: porucha osobnosti, duševní porucha pachatele, stres, promyšlená motivace za účelem dosažení poslušnosti ženy, alkohol, drogy.

Podle výsledků sociologického výzkumu provedeného v roce 2006 agenturou STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philips Morris ČR mezi 1690 respondenty staršími 15 let věku má nějakou osobní zkušenost s násilím ve vlastním partnerském vztahu zhruba 14 % populace starší 15ti let (v roce 2001 16 %). Je třeba upozornit, že tyto údaje vycházejí z odpovědí lidí

⁷ LINHARTOVÁ, D. *Policista*. 2001, č. 10, s. 38. Měsíčník MV.

⁸ GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2000, s. 85.

ochotných o svých osobních zkušenostech vypovídat a lze předpokládat, že skutečná míra domácího násilí mezi partnery je u nás s velkou pravděpodobností vyšší. Z celkového počtu respondentů, kteří partnerské násilí zažili, či se s ním setkali, toto jednání označuje jako dlouhodobé (59 %), jednání má tendenci být stále častější (52 %) a ve velké většině zahrnuje fyzické násilí (81 %), z toho nejčastěji v kombinaci s psychickým násilím (48 %). Velkou výzvou pro angažovanost státu v řešení problematiky domácího násilí je skutečnost, že stále ve velké části domácností, v nichž dochází k násilí mezi partnery, vyrůstají děti (80 %), které se často stávají přímými svědky tohoto násilí (v 57 % rodin s dětmi).

V průběhu roku 2007, tj. prvního roku aplikační praxe zákona na ochranu před domácím násilím, se začaly ohrožené osoby obracet s žádostí o vydání předběžného opatření přímo na civilní soudy, a to i v situacích, kterým nepředcházelo policejní desetidenní vykázání. Například Intervenční centrum Liberec jen pro Liberecký kraj má informaci o 8 takto podaných žádostech, ze kterých v 5 případech soudci žádosti vyhověli a násilnou osobu vykázali, resp. jí zakázali vstup do společného obydlí. Tyto případy nejsou centrálně evidovány a bylo by nutné žádat o informace jednotlivé okresní soudy v ČR. V České republice bylo v období od 1.1. – 31.12. 2007 prostřednictvím IC celkem evidováno 862 rozhodnutí Policie ČR na základě zákona č. 135/2006 Sb., o vykázání nebo zákazu vstupu násilné osoby do společného obydlí. Policie v těchto případech přihlížela k předchozím incidentům a hodnotila rizikovost aktuální situace. Rozhodnutí o vykázání/zákazu vstupu mělo preventivní charakter a odvracelo aktuálně hrozící násilný útok. Rozhodnutí o desetidenním vykázání/zákazu vstupu bylo vykonatelné okamžitě, lhůtu nebylo možné zkrátit a k tomuto rozhodnutí Policie ČR nepotřebovala souhlas ohrožené osoby. Během roku 2007 bylo zaznamenáno 58 případů (téměř 7 %) opakovaného vykázání/zákazu vstupu ve stejných domácnostech.⁹

2.3.1.1 PROBLÉMY STATISTICKÉ EVIDENCE NÁSILÍ V ČR

Všeobecně platí, že kriminální statistiky podávají přehled jen o zjištěných trestných činech, jejich latentní výskyt je mnohem vyšší. Když v ČR není běžným „průvodcem“ statistické evidence výzkum latentní trestné činnosti (za domácí násilí se nikdy nedělal), skutečný výskyt se nedá ani odhadnout. V počtech trestných činů obsažených v publikovaných kriminálních statistikách standardně nebývají zvlášť specifikované oběti domácího násilí.

---

⁹ <http://www.bkb.cz/>

Ženy, které jsou oběťmi domácího násilí, se velmi často vůbec neobrátní na justiční orgány, nepodají trestné oznámení. Ne zřídka se stává, že po nahlášení případu na policii, pachatelé nebo příbuzní ženy jí od dalšího stíhání pachatele odrazují.

Situace v evidenci domácího násilí v ČR se dá stručně shrnout následovně:

- Kriminální statistiky nezachycují všechny případy násilí (jen ohlášené), násilné činy se nedostatečně třídí (nesleduje se vztah oběti a násilníka a zároveň pohlaví aktérů).
- Ostatní statistiky problematiku násilí téměř ignorují (zdravotní, poradenské, soudní, přestupkové a další) a často nevyvinuli ani evidenční postupy (hádky, povinnosti ohlašování apod.).

2.3.2 STATISTIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ VE SVĚTĚ

O skutečné míře domácího násilí není možné získat přesné údaje, protože v policejních kriminálních statistikách není samostatná kategorie (především kvůli povaze tohoto problému).

Uvedená čísla jsou získaná ze studií platných pro určitý region v zemi, a nejsou proto použitelná univerzálně.

STATISTIKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ VŠEOBECNĚ

- oběťmi domácího násilí jsou z 80 – 90 % ženy, počet domácích útoků na muže je příliš nízký, aby se dali vytvořit spolehlivé odhady, pohybuje se kolem 0,9 %
- čtvrtina až polovina všech žen byla fyzicky týrána současným nebo bývalým partnerem, polovina žen byla podrobena soustavnému emocionálnímu a psychickému týrání (Kolumbie, Keňa, Mexiko, USA)
- 30 % žen se minimálně jednou za život setkala s fyzickým týráním (Německo)
- 4 000 000 žen zažije každoročně fyzické týrání od svého manžela nebo partnera (USA)
- každá třetí žena zažije násilnické chování svého manžela nebo partnera (Německo)
- v 95 % případů ošetřující lékař nepotvrdil, že zranění je následkem domácího násilí (USA)

STATISTIKY VRAŽD V DŮSLEDKU DOMÁCÍHO NÁSILÍ

- 45 % zavražděných žen bylo zabito svým intimním partnerem mužského pohlaví (USA)
- 3 % zavražděných mužů bylo zabito svojí intimní partnerkou (USA)

STATISTIKY SEBEVRAŽD V DŮSLEDKU DOMÁCÍHO NÁSILÍ

- čtvrtině pokusů o sebevraždu u Američanek, a polovině všech pokusů o sebevraždu u Afroameričanek předcházelo fyzické nebo psychické týrání partnerem (USA)
- 41 % sebevražd žen v Indii zavinilo domácí násilí

NÁSILÍ A TĚHOTENSTVÍ

- 25 % žen, které se setkali s domácím násilím, bylo fyzicky napadeno svým partnerem v době těhotenství (USA)

DOMÁCÍ NÁSILÍ A DĚTI

- 74 % matek vypovídalo o tom, že jejich děti byli svědky útoku partnera (Kolumbie)
- děti jsou oběťmi násilí v 50 % případů domácího násilí
- přes 3 000 000 dětí (každoročně) žije v atmosféře domácího násilí (USA)

STATISTIKY ZNÁSILNĚNÍ V DOMÁCÍM PROSTŘEDÍ

- k 75 % znásilnění dochází v sociálně blízkém prostředí, resp. rodině (Německo)
- 23,3 % zažije znásilnění anebo sexuální útok známého muže (Kanada)¹⁰

2.4 LEGISLATIVA

V legislativě termín domácí násilí vymezuje vlastně objekt takového konání nebo činu, co je slovy zákona **osoba blízká nebo svěřená**.

Blízkou osobou se tady rozumí: příbuzný v přímém pokolení (prarodiče, rodiče, děti, vnuci...), ale taky osvojitel, osvojenec, sourozenec, manžel, bývalý manžel, druh, bývalý druh, rodič společného dítěte, ale taky osoba, která je ve vztahu k nim blízkou osobou (příbuzným, osvojitelem, osvojenecem, sourozencem, manželem...), jako taky osoba, která žije anebo žila s pachatelem v společné domácnosti.¹¹

---

¹⁰ <http://www.profem.cz/>

¹¹ <http://www.pomocobetem.cz/>

2.4.1 TRESTNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA

Vzhledem ke skutečnosti, že neexistuje trestný čin, který by jako jediná skutková podstata zahrnoval všechny formy domácího násilí, je takové trestněprávní jednání posuzováno jako jednotlivý přestupek a jednotlivý trestný čin. Ani trestný zákon neobsahuje speciální ustanovení, které by postihovalo pachatele deliktu charakteru domácího násilí. V trestním zákoně nacházíme jen formulaci „násilí na svěřené osobě“. Příslušné ustanovení nacházíme hlavně ve druhé a třetí hlavě trestního zákona. Jde o trestné činy proti lidské důstojnosti a trestné činy proti rodině a mládeži.

Násilí v rodině je jako trestný čin kvalifikovaný až potom, co je napadený/a v sedmidenní pracovní neschopnosti.

V případě, že dochází k opakovanému napadení ze strany člena domácnosti, musí oběti (nečastěji ženy a děti) udělat rozhodnější kroky pro svoji ochranu před domácím násilníkem!

Násilí je možné oznámit na známém čísle 112, 158 anebo na příslušném oddělení policie (podle místa události). V takovém případě je policie povinna zakročit vůči násilníkovi (a povinna sepsat záznam o události). Při podání trestního oznámení (podnětu na stíhání) proti násilníkovi, je potřeba doplnit návrh s důkazy svědčícími o spáchaném násilí – např. lékařskou správou (v této souvislosti je důležité neodkládat návštěvu lékaře), dokladem o případné pracovní neschopnosti anebo výpovědí svědků, kteří se stali nechtěnými diváky předmětné události.

Nová právní úprava přichází s úplně novou filozofií, pro kterou domácí násilí nejenom že není soukromou věcí v rodině, ale považuje ho za mnohem zákeřnější a zvrácenější formu násilí, stejně tak násilí páchané na veřejnosti, resp. cizími osobami. I tresty, které umožňuje uložit zákon na stejné činy, pokud jsou páchané na osobách blízkých a svěřených, jsou v zásadě vyšší, jako při stejných činech spáchaných na cizích osobách.

Zákon umožňuje ukládat tresty odnětí svobody za jednotlivé trestné činy v rámci domácího násilí takto:

- **Ublížení na zdraví § 221** – kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, může být potrestán odnětím svobody až na osm let, (za „ublížení na zdraví“ považujeme takový stav – onemocnění, poranění – který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje výkon obvyklé činnosti nebo má jiný vliv na obvyklý způsob života poškozeného)

- **Ublížení na zdraví § 222** – kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na dvě léta až dvanáct let, (těžkou újmu na zdraví se rozumí je vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění – zmrzačení, ochromení údu, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, zohyzdění)
- **Omezování osobní svobody § 231** – kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody, může být potrestán odnětím svobody až na deset let, (bránění v užívání osobní svobody je zásah, jímž se znemožňuje nebo omezuje volný pohyb člověka a zároveň mu zabraňuje o svém pohybu svobodně rozhodovat)
- **Vydírání § 235** – kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, může být potrestán odnětím svobody až na dvanáct let, (pohrůzkou násilí se rozumí jak pohrůzka bezprostředního násilí, tak i pohrůzka násilí, které má být vykonáno nikoliv ihned, ale teprve v bližší, nebo vzdálenější budoucnosti)
- **Útisk § 237** – kdo jiného nutí, zneužíváje jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl, může být potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, (pachatel zde neužívá násilí ani pohrůzky násilí, ale omezuje se na zneužití něčí tísně, nebo závislosti. Závislost je stav, v němž se osoba nemůže svobodně rozhodovat vzhledem k tomu, že je v určitém směru odkázána na pachatele)
- **Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 197a** – kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmu na zdraví nebo jinou těžkou újmu takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, může být potrestán odnětím svobody až na jeden rok, (jinou těžkou újmu může být např. i vyhrožování způsobením škody velkého rozsahu nebo na věci vysoké umělecké hodnoty, ke které má navíc poškozený citový vztah)
- **Znásilnění § 241** – kdo násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí nutí ženu k souloži, nebo kdo k takovému činu zneužije její bezbrannosti, může být potrestán odnětím svobody na dvě léta až patnáct let, (nezáleží na věku osoby ženského pohlaví ani na vztahu k pachateli, za ženu v tomto smyslu je třeba považovat malé dítě i manželku. O zneužití bezbrannosti půjde tehdy, je-li žena bez přičinění pachatele v takovém stavu, ve kterém není vzhledem k okolnostem činu schopna projevit svou vůli, pokud jde o pohlavní styk pachatele, popř. ve kterém není schopna klást odpor)

- **Týrání svěřené osoby § 215** – trestného činu se dopustí ten:

(1) kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově

(2) a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým způsobem nebo na více osobách,
nebo

b) pokračuje v páčání takového činu po delší dobu

Jde o trestný čin, který byl do trestního zákona zakotven novelou provedenou v roce 1993. Vzhledem k povaze trestného činu a nebezpečnosti činu byl zařazen mezi trestné činy uvedené v § 167, odst.1 tr.zákona a § 168 tr.zákona a za trestné jednání je tak považováno i nepřekážení a neoznámení tohoto trestného činu.

- **Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě či domě § 215a** – jenž trestá týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Subjektivní stránkou tohoto trestného činu je „Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společně obývaném bytě nebo domě“. „Nová skutková podstata zavedená do trestního zákona jeho novelou provedenou zákonem č. 91/2004 Sb., účinnou od 1.6.2004. Zkratkovitě a nepřesně se označuje jako skutková podstata postihující tzv. domácí násilí. Kvalifikačním znakem tohoto trestného činu je místo, kde předmět útoku žije. Musí se jednat o osobu žijící s pachatelem ve společně obývaném bytě nebo domě. Případné zlé nakládání vůči osobám žijícím jinde a s jinými osobami než s pachatelem se posoudí podle obecných ustanovení trestního zákona“. V tomto případě není zapotřebí souhlasu poškozeného k trestnímu stíhání.

Toto je výčet trestných činu postižitelných dle Trestního zákona z.č. 140/1960 Sb., se kterými se Policie ČR, potažmo soudy v případech domácího násilí nejčastěji setkávají. Výše trestu u všech uvedených trestných činů závisí na způsobeném následku a pohnutce jednání pachatele.¹²

- **Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR** – velký zlom a pokrok při řešení případů domácího násilí představuje novela zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších novel a předpisů, která nabyla účinnost dne 1.1.2007. Tato novela reaguje na problematičnost

---

¹² <http://www.pauza.cz/>

situace, kdy postižená osoba, manželka, družka, dítě bezprostředně po oznámení se vrací zpět do narušeného prostředí k pachateli. Změna zákona policistům umožňuje za určitých podmínek osobu podezřelou ze spáchání určitého trestného činu na osobě žijící ve společné domácnosti ze společného obydlí vykázat, a to až na dobu 10 dnů. Rozhodnutí o vykázání se vydává bez projednání věci a z úřední povinnosti, přičemž souhlas ohrožené osoby se nevyžaduje. K vykázání postačí, pokud policista na místě objektivně zhodnotí, že se skutečně jedná o jednání, které vykazuje znaky domácího násilí. Vykázání je na dobu deseti dnů a dobu vykázání nelze krátit a to ani na žádost nebo se souhlasem ohrožené osoby. Policista na místě ústně vyhlásí násilné osobě, že jej vykazuje a o vykázání vydá násilné osobě potvrzení o ústním vyhlášení rozhodnutí o vykázání. Dále vykázanou osobu vyzve, aby mu vydala všechny klíče od společného obydlí, které drží, a vydá jí potvrzení o vydání klíčů. Této osobě je zakázán vstup do společného obydlí, kdy porušení zákazu vstupu je dále sankcionováno. Osoba může být z bytu vyvedena i za použití zákonných donucovacích prostředků. Tímto opatřením byla Policii ČR dána zákonná možnost lepší a důraznější ochrany ohrožené osoby.

2.4.2 PŘESTUPKY PROTI OBČANSKÉMU SOUŽITÍ

Jednotlivé útoky domácího násilí jsou v současné policejní praxi posuzovány spíše jako přestupky a postupovány k projednání přestupkovým komisím obecních úřadů. Nejčastější přestupky, se kterými se setkáváme v situacích domácího násilí, jsou přestupky **proti občanskému soužití a proti veřejnému pořádku (§ 49 a § 47 zákona o přestupcích)**¹³. Přestupku proti občanskému soužití (§ 49) se dopustí ten, kdo:

- jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,
- jinému z nedbalosti ublíží na zdraví,
- kdo úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním, újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním.

Přestupky proti občanskému soužití patří mezi tzv. přestupky návrhové, které lze projednat pouze na návrh postižené osoby, a to nejpozději do tří měsíců ode dne, kdy se dozvěděla o přestupku nebo o postoupení věci orgánem činným v trestním řízení. Trestní odpovědnost pachatele přestupku nezakládá ani jeho opakované protiprávní jednání. Navíc přestupek nelze projednat, uplynul-li od jeho spáchání jeden rok. Na nedostatky týkající se

---

¹³ Zákon č. 200/1990 Sb.

ublížení na zdraví v souvislosti s přestupky již delší dobu upozorňují neziskové organizace a připomínky na toto téma jsou následovně i obsaženy ve Zprávě o stavu lidských práv Rady vlády pro lidská práva.

Přestupky projednávají obce v místě, kde byl přestupek spáchán. Policie je povinna před tím, než věc postoupí obci, učinit nezbytná šetření ke zjištění osoby podezřelé ze spáchání přestupku a k zajištění důkazních prostředků nezbytných pro pozdější dokazování před orgánem obce. Finanční sankce za přestupek – jestliže byl pachatel uznán vinným – dosahuje max. 3 000 Kč. Vedle pokuty nebo napomenutí, zákazu činnosti či propadnutí věci lze vyslovit i ochranné opatření omezující povahy, které spočívá v zákazu návštěvy veřejných míst nebo zabránění věci. Pokud navrhovatelka neuspěje, je povinna nahradit náklady řízení v paušální částce 500 Kč.

Při projednávání přestupku, který můžeme označit za domácí násilí, pachatel dokáže jednat racionálně a zkruslováním skutečnosti znehodnotit tvrzení oběti. Stejně jako v trestním řízení má žena na podporu svých tvrzení pouze lékařskou zprávu a svou pravdivou výpověď. Pokud je přizván svědek, který byl násilí přítomen, pak se zpravidla jedná o děti, rodiče nebo sourozence oběti¹⁴.

Obecně panuje mezi oběťmi domácího násilí nedůvěra v přestupkové řízení, ať již pro důkazní nouzi, finanční spoluúčast na uložené pokutě, ztrátu společenské prestiže mezi sousedy, nemožnost odstěhovat se od násilného partnera a přetrvávající ekonomickou závislost.

2.4.3 OBČANSKO PRÁVNÍ ÚPRAVA

Právní problematice domácího násilí není v odborné literatuře věnována dosud pozornost. To se promítá do skutečnosti, že mezi odbornou veřejností se o občanskoprávních možnostech ochrany obětí v situacích domácího násilí mnoho nehovoří. V našem právním řádu však existují i za současného stavu možnosti ochrany obsažené v občanskoprávních předpisech, a to zejména v **občanském zákoníku a v institutu předběžného opatření**, který upravuje **občanský soudní řád**. Aplikace stávajících právních institutů záleží však na samotných soudcích. I při obdobných případech a stejné důkazní situaci nemusí být výsledek u různých soudů stejný.

Oběť má v občanském právním řízení téměř vždy **dva způsoby**, jak se domáhat svých práv. Buď může podat **žalobu** a čekat, že může přijít k projednání až za několik měsíců, nebo

---

¹⁴ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004, s. 95.

může před podáním žaloby či současně s ní podat také návrh na vydání **předběžného opatření** podle ustanovení § 74 občanského soudního řádu, o kterém má být rozhodnuto do 7 dnů. I za předpokladu, že je takové předběžné opatření v poměrně krátké době vydáno, má druhá strana možnost odvolání, čehož také v praxi téměř vždy využívá a celá věc se dále protahuje. Dále soud rozhoduje v souladu s ustanovením § 76b o.s.ř. – předběžné opatření, kterým může být násilná osoba vykázána na 1 měsíc (za určitých podmínek – tzn. během platnosti předběžného opatření podání tzv. "žaloby ve věci samé") až na 1 rok ze společného obydlí. Může bezprostředně navazovat na 10denní vykázaní násilné osoby policií ČR nebo může soud vydat bez předchozího policejního vykázaní.

Předběžné opatření je vždy rozhodnutí prozatímního charakteru, které slouží k ochraně navrhovatele. Jde o ochranu porušeného nebo ohroženého práva navrhovatele. Cílem vydaného předběžného opatření by mělo být, aby v bytě či domě zůstal navrhovatel/ka (s dětmi) a byt opouštěl agresor. Zákaz vstupu do bytu neomezuje osobní svobodu agresora, ale pouze omezuje na přechodnou dobu jeho právo byt užívat.

Stěžejní problém každé ženy žijící v rodině postižené domácím násilím představuje z hlediska občanskoprávního zejména okamžitá řešení bytové otázky. Rozhodne-li se oběť odejít z bytu, nabízí se jí možnost bezprostředně podat návrh na zrušení společného nájmu bytu z jí nezaviněných důvodů zvláštního zřetele hodných – podle § 702 odst. 2 občanského zákoníku. Toto ustanovení je možné užít jak pro nájemní tak i družstevní byty. V soudní praxi však, není-li manželství dosud rozvedeno, rozhoduje soud v neprospěch navrhovatele s argumentem, že podle svého řazení v občanském zákoníku je toto ustanovení míněno pouze pro úpravu zrušení práva společného nájmu nemanželů. Bydlí-li manželé ve společném bytě nájemním nebo družstevním, musí žena v rozvodovém řízení podat návrh podle § 705 odst. 1 občanského zákoníku na určení toho, kdo bude po zajištění náhradního bytu povinen byt vyklidit. Výjimečně, z důvodů zvláštního zřetele hodných, může soud rozhodnout, že rozvedenému manželovi, kterému nebyly svěřeny děti do péče, stačí náhradní ubytování. Pokud se bývalý manžel odmítne do zajištěného bytu odstěhovat, musí žena podat návrh na výkon soudního rozhodnutí.

2.5 CHARAKTERISTIKA NÁSILNÍKA A OBĚTI

Neexistuje žádný typický pachatel, žádná typická oběť. Násilníci i oběti pocházejí z jakéhokoli sociálního, rasového, etnického, ekonomického prostředí. Užíváním alkoholu nebo drog nemůžeme násilí v rodině ospravedlňovat. V použití alkoholu před násilným činem je vidět spíš katalyzátor násilí (aneb následnou výmluvu) než jeho příčinu. Podle některých autorů osoby, které potřebují a chtějí ventilovat svoje agresivní založení, se záměrně „alkoholizují“, protože opilost jim může později posloužit na zmírnění jejich zodpovědnosti za spáchání násilí.

Určitá část kriminálních pachatelů násilných trestních činů má svůj počátek v rodinách orientovaných na násilí. Z některých zahraničních šetření vyplynulo, že v 60 % rodin s násilnými vztahy vyrůstají malé děti. Pro ně se domácí násilí stává vzorem chování do budoucna. Dítě si vytvoří názor, že násilím je možné vyřešit problémy a prosazovat určité své názory, zastrašovat a trestat druhé. Z dětí vyrůstajících v takových rodinách se stávají osoby náchylnější ke kriminalitě, ale také k užívání drog a prostituci.¹⁵

Většina případů domácího násilí přitom nejsou jen projevy deviantních, patologických nebo zvrhlých mužů. Jsou to činy osob, kterých přesvědčení je jen pevně zakotvené v extrémních polohách naší kultury: násilí mužů vůči ženám existovalo celá tisíciletí. Bylo akceptováno jako součást rodinného uspořádání. Nikdy nebyla vina za násilí dávána jen násilníkovi a tak jen málokdy skládal účty za svoje činy.

Problematické chování domácích útočníků se nedá uspokojivě vysvětlit ani způsobem situačních faktorů. Vnější stresy, jako například nedostatek financí, nemusí hrát žádnou roli, s domácím násilím se setkáváme i u materiálně velmi dobře založených rodin.

Taky provokace ze strany oběti nepřicházejí v úvahu, protože oběť domácího násilí se vyznačuje tzv. extrémní laskavostí, tj. z násilnického partnera má strach a dělá všechno pro to, aby mu vyhověla a udržela klid.

---

¹⁵ Sborník seminárních prací studentů IMS. *Domácí násilí jako společenský problém*. Brno: Institut mezioborových studií, 2004, s 10.

2.5.1 AGRESOR

- Násilníci pocházejí ze všech socioekonomických, etnických, rasových skupin a mohou být jakéhokoli náboženského vyznání.
- Nezávislí na materiálním zázemí rodiny, vzdělání, profesi, nebo věku partnera a dokonce ani na typu partnerského vztahu.
- Chování násilníků se velmi liší od chování na veřejnosti, kde se prezentuje úplně odlišně: jsou vždy příjemní, klidní apod.
- Jsou extrémně žárliví a bývají majetničtí.
- Kontrolují svého partnera.
- Pokouší se svého partnera izolovat od rodiny a přátel.
- Zastávají tradiční představu o roli muže ve vztahu.
- Často je přítomen alkohol a drogy.
- Z násilí viní partnerku, drogy či alkohol.
- Zlehčují závažnost způsobeného násilí.
- Velmi často jsou přesvědčeni, že se chovají správně.

Všeobecně platí, že pronásledovatelem může být jedinec větší, silnější, starší, citově deprimovaný, s nějakou negativní zkušeností s lidmi, agresivnější apod. Stejně jako u oběti však platí, že se v roli agresora může objevit vlastně kdokoli. Příčina je hlavně v jedinci, který poškozuje, ale v případě, že se mu to dovolí, získává stále větší suverenitu a myslí si, že si může dovolit všechno.

O mnohých z nich by si to okolí vůbec nemyslelo. Jsou šarmantní, společenští, na pracovišti oblíbení. Partner neví, jestli agresor bude dnes milý a laskavý, nebo ho bude bít. Střídá obě polohy, dá oběti pocítit chvíle největší pohody i největšího strachu, a v tom je to destruktivní.¹⁶

Násilní muži mají často vlastní obraz dokonalého muže, který je silný, úspěšný, konkurenceschopný, schopný řešit problémy, muže, který si je jistý svými pocity, dokáže zabezpečit rodinu a řádně se o ni starat. Protože jde o ideální obraz, muž často podléhá frustraci z toho, že do detailů nesplňuje stanovené požadavky, a navenek svoji nespokojenost se sebou samým demonstruje násilím.

---

¹⁶ MACHÁČKOVÁ, R. *Poradenství pro násilné muže*. (cit. 2001-11-20) Dostupné z Intranet MVČR. <http://www.mvcr.cz/nasili/studie/porad.html>

2.5.2 OBĚŤ

Oběti domácího násilí obvykle neposkytují pachateli pro jeho agresivitu jediný důvod právě naopak, zvykli si být úslužné, milé a spolehlivé, násilnickému partnerovi se snaží za každou cenu vyhovět, jen aby mu nedali sebemenší záminku. Týrání žen za zavřenými dveřmi domácnosti je často spojované s týráním dětí, oba tyto násilné činy jsou si podobné právě kvůli osobnosti pachatele a kvůli tomu, že k nim nedochází na veřejnosti, ale tam kde by mělo být nejbezpečněji¹⁷

Oběťmi se často stávají jedinci, kteří mají nějakou nevýhodu nebo nedostatek v porovnání s „průměrem“ anebo s pronásledovatelem. Můžou být mladší, slabší, odlišní, nezralí, nezkušení, nešťastní, opuštění. Obětí se však může stát jakýkoliv člověk. V našich podmínkách jsou oběti domácího násilí bezradné a nevědí jak a na koho se mají obrátit o pomoc. Ve velmi zlé pozici jsou ženy, které následovali svého partnera do jeho bydliště v jiném městě, kde nemají žádné sociální zázemí jako příbuzenstvo, přátele, známosti z dětství a podobně, na které by se mohli obrátit.

Oběť ztrácí schopnost bránit se násilí ze strany blízké osoby, a v tom je ta zrádnost. V její hlavě narůstá zmatek, nedokáže rozlišit dobro, lásku a nenávist. Má chuť utéct, ale kam, když se všechno odehrává doma, za zavřenými dveřmi? Oběť by měla mít aspoň tolik síly, aby dokázala dveře otevřít a vyhledat pomoc.

Pokud se rozhodne zůstat v rodině, je tento krok nadějný jen za předpokladu, že je druhá strana ochotna spolupracovat, a tím potvrdit zodpovědnost za další existenci rodiny. Je důležité, aby oběť především získala sebedůvěru a sílu k tomu, aby se na základě informací odborníků dokázala sama rozhodnout a svoje rozhodnutí dokázala uskutečnit.

Problémem obětí domácího násilí je převážně strach z týrajícího partnera a pocit bezmocnosti, obavy o zajištění existence (bydlení, stravování, zajištění dětí, atd.), negativní myšlení (nikdo mi nemůže pomoci), nedostatek víry v sebe samého, nedostatek životní energie (strach z budoucnosti) a neschopnost nebo snížená schopnost se rozhodovat. K překonávání těchto problémů oběť domácího násilí potřebuje zažít pocit bezpečí, důvěry a porozumění, pochopit, že domácí násilí není ani normální ani nevyhnutné. Potřebuje zpracovat svoje zážitky, ventilovat emoce, zbavit se naučené bezmocnosti (stimulovat víru ve vlastní síly).

---

¹⁷ <http://www.mvcr.cz/nasili/default.htm>

2.6 DŮSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

K typickým důsledkům domácího násilí patří pestrý obraz příznaků, jako je zvýšená psychická zranitelnost, ztráta sebevědomí, ztráta životních iluzí, o které se opírá duševní stabilita, pocit bezmocnosti, intenzivní pocit viny, sebeobviňování, nápadná oddanost vůči trýzniteli (u dětí se v této souvislosti používá i výraz „psí oddanost“), emocionální labilita, vymizení radosti ze života, ztráta osobní perspektivy, pocit vlastní nedostatečnosti, nedůvěra ve vlastní síly a projevy sebeustrukce a deprese.¹⁸

Při zjišťování, jestli měření hloubky dopadu domácího násilí na oběť se běžně vychází z pojmu posttraumatické stresové poruchy. Jejich příznaky jsou považovány za normální očekávanou reakci oběti hlavně u hrubých podob násilí.

Pro živé případy domácího násilí bývá typické, že oběť i pachatel minimalizují rozsah i stupeň násilí. Zlaté pravidlo pro posuzování dopadu domácího násilí říká: když jsou dvě verze, pachatelova a oběti, není pravda uprostřed, ale je ještě horší.¹⁹

Dopad domácího násilí můžeme rozdělit do dvou oblastí, a to bezprostřední dopad jednotlivých výbuchů násilí a dlouhodobé důsledky domácího násilí. Bezprostřední reakce na konkrétní sekvenci domácího násilí má obraz typické akutní krize. K důsledkům domácího násilí patří následující obraz problematického chování oběti:

- **manipulace:** oběť se naučí vnímat realitu pokřiveným, zmanipulovaným způsobem. Aby aspoň trochu rozuměla tomu, co se děje, hledá pro sebe přijatelné vysvětlení. Například obviňuje sebe samého za výbuch násilí, protože nesplnila očekávání partnera. Myslí si, že je povinna vyhovět okamžitě partnerovým přáním, i když jsou zvláštní. Ztrácí schopnost spolehlivě pro sebe rozlišit, co je a co není normální,
- **zablokované ventilování zlosti:** oběť domácího násilí se usilovně snaží utéct před konflikty. Nejsou schopné normálních reakcí, když si na nich někdo vylévá zlost ani když sami cítí zlost. Odnaučili se vyjadřovat přímo svoje pocity, radši používají nepřímé způsoby, jako je sarkasmus, pasivní a agresivní techniky, nebo pomlouvání za zády,
- **disociace:** disociace je účinný způsob, jako otupit přežívání emocí. Jde o psychický mechanismus, který chrání oběť před tím, aby naplno prožívala bolest fyzickou, nebo psychickou. Má různé podoby. Může jít o úplné „vymazání pocitů“ (oběť nevnímá, ani vzhledem působení podnětů), o psychogenní amnezi (ohraničenou ztrátu paměti) nebo v extrémní podobě potom o tzv. mnohočetnou osobnost,

¹⁸ MARREWA, Al. *Nenechte si ubližovat*. Praha: Portál, 2002, s. 180.

¹⁹ LINHARTOVÁ, D. *Policista*. 2001, č. 10, s. 38. Měsíčník MV.

- **minimalizace násilí:** minimalizace vlastně souvisí se zmanipulováním reality. Oběť domácího násilí popírá vážnost incidentů i celkové situace, je to forma iluzorní obrany, protože jinak by se musela „zbláznit“. Minimalizace pomáhá redukovat strach z budoucího vývoje domácího násilí a dělá problém menším,
- **přílišná ochota vyhovět:** u osob týraných partnery časem vzniká nápadná tendence vyhovět násilníkovi, a tak eliminovat startéry pro výbuch jeho agrese. Tento naučený postup potom uplatňuje i vůči jiným autoritám. Smyslem extrémní otevřenosti týrané osoby je předcházet jakýmkoli konfliktům. Avšak jakákoli ochota vyhovět je marná, protože požadavky násilníka jsou nenasytné a přílišná ochota ho jen utvrzuje o jeho převaze a o tom, že je vlastně v právu a vede k dalším eskalacím násilí.²⁰

2.7 TÝRANÉ SKUPINY

Rodina plní v lidské společnosti biologickou, ekonomickou, sociální, i psychologickou funkci. Můžeme ji považovat za nejdůležitější sociální skupinu, ve které jedinec žije. Poskytuje mu potřebné zázemí, uspokojuje jeho potřeby a zprostředkovává zkušenost, kterou nemůže jinde získat.

Každá rodina má svůj hodnotový systém, který ovlivňuje chování jednotlivých členů. Pokud je rodina v některém ohledu dysfunkční, některé důležité potřeby člověka zůstanou pravděpodobně neuspokojeny, a rodina se pro své členy stane spíš zdrojem zátěže. Pokud jde o jedince ve vývoji, můžou mu v důsledku poruch funkce rodiny některé známé zkušenosti chybět a naopak může být vystavený vlivu negativních zkušeností.

Jak jsme již uvedli, domácí násilí se odehrává mezi blízkými lidmi, většinou v uzavřeném prostoru vlastního domova. Násilí v rodině je směřováno na celé její spektrum, tedy převážně proti ženám, následně proti dětem, seniorům, zdravotně postiženým členům rodiny a ojediněle i proti mužům.

---

²⁰ LINHARTOVÁ, D. Policista. 2001, č.10, s.38. Měsíčník MV.

2.7.1 TÝRANÁ A ZNEUŽÍVANÁ ŽENA

Podle empirických šetření většinu obětí domácího násilí tvoří ženy. Znova tady platí, že postižené jsou ze všech sociálních vrstev bez ohledu na vzdělání, náboženství, věk, sociální nebo etnický původ.

Je potvrzeno, že domácím násilím nejsou postihovány jen ženy, kterým chybí vzdělání, určitý rozhled a schopnosti se kvalifikovaně uplatnit ve své práci. Toto zjištění také potvrzuje předpoklad, že neexistuje typická oběť domácího násilí a že je nesmírně těžké se jevu domácího násilí bránit jen privátně bez oficiální podpory od státních a nestátních organizací. I když je oběť například pracovně a společensky zdatná, může být naivní a bezbranná vůči domácímu násilí.

Týrané ženy jsou obvykle pasivní, zstrašené, neassertivní, mají pocit viny, trpí depresemi, úzkostí, sníženým sebevědomím. Některé ženy jsou neklidné, nejsou schopné vnímat souvislé informace, jiné naopak vystupují „jakoby“ klidně, jsou strnulé a nevnímají okolí, mají sebevražedné tendence.²¹

Domácí násilí je velmi závažným a silným původcem stresu, podle mezinárodní šestistupňové škály akutních a chronických stresů je tento druh násilí stresorem pátého stupně. Oběť útoku přežívá extrémní situace, které ji traumatizují a poškozují a které mají velmi závažné bezprostřední a dlouhodobé účinky. Jsou to bolesti hlavy, pocity únavy, urologické a gynekologické obtíže, poruchy přijímání potravy, nespavost, bolesti v pánevní a křížové oblasti, ale může dojít i ke vzniku závislosti na alkoholu anebo jiných psychotropních a omamných látkách. U týraných žen se také zjistili stejné projevy a symptomy jako u lidí, kteří přežili koncentrační a zajatecké tábory, u lidí, kteří se stali oběťmi únosu a přepadení a u lidí, kteří přežili přírodní katastrofy. Situace, které přežili tito lidé a situace, které prožívají týrané ženy, mají mnoho společných znaků. Oběti jsou ohrožené na životě, jsou izolované, sami ze situace nemohou uniknout – anebo jsou o tom alespoň přesvědčené. U většiny žen tato psychická zranění přetrvávají mnoho let, někdy i po celý život.

Ženy ve většině případů nemají finanční prostředky na svá právní zastoupení. Dalším pravidlem je také skutečnost, že zatím co žena s dětmi utíká, agresivní partner zůstává v bytě. Bohužel se také žena setkává s bagatelizováním násilí, ať už ze strany policie, úřadů nebo i soudů. Na domácí násilí nejsou připraveni ani lékaři, kteří mají ohlašovací povinnost jen u

---

²¹Sborník seminárních prací studentů IMS. *Domácí násilí jako společenský problém*. Brno: Institut mezioborových studií, 2004, s.60.

týrání dětí. Když jde o ženu, přehlédnou podlitiny a popíší jen zlomeninu. Oběť tak většinou cítí nezájem a neúctu.

U týraných žen platí jedno pravidlo – čím déle domácí násilí trvá, tím těžší je z něj uniknout, čím méně žen oslovuje kontaktní organizace, tím hůř komunikuje s lékařem nebo sociálními pracovníky. Pokud se týraná žena rozhodne s domácím násilím skončit hned na začátku, je to těžké, ale jde to. Pokud ale několik let snáší domácí teror, chce to pořádnou dávku odvahy a mnoho pomoci z venku. Účinky násilí prožívá každá žena odlišně. Určité životní podmínky však zhoršují situaci. Děti jsou vždy postiženy násilím, které je namířené proti jejich matce.²²

Ženské domy, azylové byty a speciální poradny jako zařízení pro zneužitě ženy dnes už neodmyslitelně patří do naší společnosti. Nesmí ale zůstat jedinou odpovědí na problém domácího násilí.

2.7.1.1 DŮVODY, PRO KTERÉ TÝRANÉ ŽENY ZŮSTÁVAJÍ S NÁSILNÍKY

- **Láska** – ženy se často zamilují do muže ještě předtím, než si uvědomí jejich sklony k násilí. I potom co násilí začalo, mohou nějaký čas prožívat období zamilovanosti a štěstí. Upínají se k naději, že násilí přestane a jejich partner bude zase jako předtím.
- **Strach** – z existence hrozby násilí, mučení, smrti. To se týče nejen samotné osoby ženy, ale také jejich dětí. Nařízení k ochraně dětí jsou násilníkem neustále porušována a policií nedostatečně vymáhaná. Média přinášejí velmi často příběhy žen, které byli zavražděny manželem nebo přítelem, od kterého odešly.
- **Ekonomická závislost** – násilník většinou dokáže zařídit, aby oběť neměla přístup k rodinným financím. Její přátelé nebo příbuzní jí nemohou anebo nechtějí pomoci, takže pokud oběť nemá prostředky a bezpečné místo kam by mohla s dětmi odejít, odchod pro ni nepředstavuje řešení situace.
- **Izolace** – časem násilník izoluje oběť od přátel a od rodiny (např. tím, že jí pod hrozbou násilí zakáže kontakt s nimi). Prohlubují se pocity osamělosti a nemožnost najít podporu jiné osoby spolu se skutečností, že může komunikovat jen s násilníkem a ovlivňují vnímání oběti tak, aby to odpovídalo názorům násilníka.

---

²² BRANDAU, H., RONGE, K. *Násilí na ženách v domácím prostředí*. Berlín: BIG e.V. Berlínská iniciativa proti násilí na ženách, 1997, vydal proFem, Praha, 2001. s. 8.

- **Tradiční hodnotový systém** – víra oběti, že její hlavní úlohou je udržet rodinu. Přátelé, rodina, média mohou tento názor posilnit také poukazováním na to, že svého partnera si vybrala a udržení vztahu je její povinností. Názory tohoto druhu jsou velmi časté hlavně v církevních společenstvích.
- **Proces obviňování** – násilníkově kontrolující chování se většinou objevuje pozvolna a nenápadně. Jakmile násilník rozpozná svoji moc, objeví se fyzické násilí. První reakce oběti na násilí bývá nedůvěra, násilník přiznává svoji vinu a slibuje, že se násilí nebude opakovat. Oběť partnerovi odpustí a spouští se cyklus násilí, ve kterém se opakují fáze násilí a ospravedlnění. Fáze ospravedlnění a klidu budou stále kratší, násilí se bude nejen opakovat, ale bude se stávat horším. S vírou na změnu násilníkově chování ho oběť ospravedlňuje a postupně přijímá vinu za násilí na sebe.²³

2.7.1.2 RIZIKOVÝ MUŽ

1. Volba partnera byla primárně zlá. Často jde o muže, kteří jsou všeobecně nepřiměřeně agresivní a ohrožují nejen ženy, ale i děti a všechny slabší jedince, kteří jsou na nich závislí. Jsou to anomální osobnosti, nemají potřebné sociální zábrany, jsou konfliktní a chovají se ze všeobecného hlediska nepřijatelně. Potřebují mít partnera celkem podřízeného a ovladatelného, je to jediná varianta, kterou zvládnou. Jsou nevhodní pro manželství a rodičovství.

Podobnou situaci představuje muž závislý na alkoholu a na drogách. Alkoholici, kteří své ženy týrali, nedokázali reagovat na jakýkoli komunikační podnět jinak než agresí a nedokázali svoje vzorce chování změnit.

V těchto případech se projeví naivita a nezkušenost žen, které se domnívaly, že budou schopné partnera změnit. V době, kdy zjistí, že to není možné, už většinou mají dítě a řešení nebývá jednoduché. Druhou alternativou jsou ženy, které měly podobného otce a opakují svou zkušenost z dětství.

2. Partner nebyl primárně nepřijatelnou osobností, ale pod vlivem nepříznivých okolností se změnil. Negativní změnu osobnosti může způsobit duševní, nebo jiná závažná choroba, víceletý abúzus alkoholu, silný sociální stres – např. nezaměstnanost apod. V důsledku toho ztrácí lidé schopnost řešit partnerské problémy sociálně přijatelným způsobem. Agrese vůči

---

²³Sborník seminárních prací studentů IMS, *Domácí násilí jako společenský problém*. Brno: Institut mezioborových studií, 2004, s. 61.

ženě může být za těchto okolností důsledkem neschopnosti sebeovládání. V závažných případech však násilník ani nechápe, že jeho chování překračuje sociální normy.²⁴

2.7.1.3 RIZIKOVÁ ŽENA

1. Žena provokující k násilí – vědomě, nebo nevědomě, např. jeho ponižováním, demonstrováním nevěrou, abúzem alkoholu, nebo drog apod.

Bývají to ženy s hysterickými rysy, které potřebují silnou stimulaci. Některé mohou mít z této role ubližované oběti nevědomý zisk, např. pocit morální nadřazenosti, ospravedlnění vlastních nedostatků apod.

2. Žena nesamostatná, závislá, neschopná se bránit, s nízkou sebeúctou, se syndromem naučené bezmocnosti. Bývají to ženy, které byly v dětství svými otci nepříjemně fyzicky trestané anebo sexuálně zneužívané, lehko se z nich stávají utlačované manželky.

Někdy jde o ženy manipulované manželem, izolované, omezované v kontaktu s kýmkoli, finančně celkem závislé. Takové oběti uvěří ve svou, mužem neustále zdůrazňovanou, méněcennost a nesamostatnost a ani se nepokoušejí bránit.²⁵

2.7.1.4 INTRAPSYCHICKÉ TEORIE

Tradiční vysvětlení týraných žen jsou založené na Freudově teorii (1959) o ženském masochizmu. Podle Freuda si masochistka přeje, aby se s ní zacházelo jako s malými, bezmocnými, závislými a neposlušnými dětmi.

Psychoanalytická stanoviska:

M. Symonds (1978) rozdělil manželské a partnerské vztahy, ve kterých vládne násilí, do dvou skupin: na ty, ve kterých se násilí vyskytovalo již před jejich společným soužitím, a ve kterých se zjevilo až v průběhu jejich trvání.²⁶

V první skupině násilí do vztahu přinesl muž s anamnézou násilí. Jeho tendence k násilnému chování se obvykle projeví už po dobu dvoření partnerce a progresivně se zvyrazňují. Muž používá násilí na zvládnutí jakéhokoli konfliktu a na vyjádření výrazného

²⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profes.* Praha: Portál, 2004, s. 635.

²⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profes.* Praha: Portál, 2004, s. 636.

²⁶ JÁNOSIKOVÁ, E.H., DAVIESOVÁ, J.L. *Psychiatrická a ošetrovatel'ská starostlivosť.* Martin: Osveta, 1999, s. 425.

pocitu bezmocnosti. V anamnéze můžeme najít od včasného dětství trvalé vystavení násilí v rodině a často jde o zneužívané dítě. S projevy násilí je nezdědka spojený abúzus alkoholu.

Vzniká otázka, proč ženy zůstávají s takovými partnery. Podle A. a M. Symondse reagují ženy na situaci, ve které se nacházejí ve třech fázích: ovlivnitelnost, psychický infantilismus a deprese. Druhá fáze je pro chápání týraných žen rozhodující. V ní se žena stane poslušnou a spolupracující, v úsilí zachovat si život dělá cokoli, co si manžel přeje. Později, když zjistí, že neexistuje vnější podpůrný systém, který by jí pomohl, ovládne ji izolace a beznaděj.

Ve druhé skupině vztahů nastupuje násilí jako poslední možnost, kdy už všechny ostatní pokusy selhaly. Jde o vztahy s neurotickými interakcemi, ve kterých chování jednoho z partnerů ohrožuje psychické obrany druhého a každý z nich promítá své vlastní pocity na toho druhého.

Susan Steinmetzová (1978) se domnívá, že psychoanalytické teorie viní ze zneužívání obětí. Zdůrazňuje hlavně to, že tyto teorie předpokládají, že určité typy žen mají sklon stát se obětí pro své psychické defekty anebo proto, že se vyhýbají řešení svých vlastních problémů. Výzkum popisující charakteristiky týraných žen často zanechává dojem, že tyto oběti umožnily páchaní násilí. Ženy se pak jeví jako ustrašené, izolované, závislé, bezmocné a chycené do pastí, u kterých převládá úzkost, deprese a pocity viny a hanby. Často se lidé domnívají, že zredukovat násilí by pomohla změna sociálně ekonomických podmínek žen.

Z uvedeného vzniká profil ženy, která pro své vlastní slabosti umožňuje, aby se stala obětí. Na základě studia týraných žen Steinmetzová navrhuje, aby se takové smýšlení reformovalo. V protikladu s představou, že u určitých žen vzniká riziko zneužívání pro jejich osobní rysy, je podle Steinmetzové dynamika týrání tím, co tyto rysy vytváří. Podle ní je dynamika obsažená v těžkém chronickém syndromu týrání, analogická s dynamikou „vymývání mozků“, které má vhodné podmínky u izolovaných individuů. Izolace způsobuje hypersugestibilitu a zvýšenou vnímavost na přijímání posilnění nových hodnot a způsobu chování. Rozporuplné, zavádějící a ohrožující zacházení smíchané s laskavostí produkuje proces „vymývání mozků“.²⁷

O další vysvětlení psychologie týraných žen při současném zamítnutí psychoanalytického přístupu se pokusila Lenore Wolkerová (1979) tím, že využila Seligmanovou teorii naučené bezmocnosti. Podle Seligmana (1975) se lidé vystavení negativnímu posilňování, které není ve vztahu k jejich konání, naučí, že jejich chování nemá

---

²⁷ JÁNOSIKOVÁ, E.H., DAVIESOVÁ, J.L. *Psychiatrická a ošetrovatel'ská starostlivosť*. Martin: Osveta, 1999, s. 431.

vliv na to, co se s nimi děje. Následkem tohoto se naučí být bezmocní, jejich „sebezáchovné“ instinkty vyhasnou a stanou se depresivními. Wolkerová je přesvědčená, že tento proces se uskutečňuje i u týraných žen.

Wolkerová integrovala do své teorie i patriarchální charakter společnosti. Podle ní už fakt, že je někdo ženou, automaticky navozuje situaci bezmocnosti. Ženám se systematicky vštěpuje, že jejich osobní hodnota, přežití a autonomie nezávisí od efektivních a kreativních reakcí na životní situace, ale od jejich fyzické krásy a přitažlivosti pro muže. Proto ženy jsou takto naučené hrát úlohu „druhé nejlepší“, vstupují do manželství s psychologickou nevýhodou, protože manželství v naší patriarchální společnosti neposkytuje mužům a ženám stejnou moc. Zdá se, že zákony tuto historickou představu o mužské nadřazenosti podporují. Kulturní hodnoty a přesvědčení, zákony týkající se manželství, ekonomické skutečnosti a tělesná inferiorita učí ženu, že nemá přímou kontrolu nad tím, co se v jejím životě odehrává.

2.7.1.5 SOCIOLOGICKÁ TEORIE

Gelles (1974) vytvořil strukturní teorii násilí založenou na předpokladu, že deviantnost se v sociální struktuře distribuuje nerovnoměrně, přičemž častěji se vyskytuje u lidí z nižších socioekonomických vrstev.

Gelles vytvořil seznam vícerých faktorů ovlivňujících výskyt násilí v rodině. Patří mezi ně:

- orientace rodiny,
- formy společenského styku,
- struktura rodiny (výskyt nechtěných dětí a náboženské rozdíly),
- strukturní stres (nezaměstnanost a zdravotní problémy),
- sociální izolace,
- situační faktory (patologické hazardní hraní a alkoholismus),
- normy a hodnoty, které regulují násilné chování.

Gelles zdůrazňuje, že „na to jsou třeba dva“, což znamená, že projevy násilí v rodině nejsou jen sporadickými výbuchy iracionálního násilí, ale že úloha oběti je důležitá a aktivní, přičemž oběť obvykle působí jako verbální mučitel.²⁸

---

²⁸ JÁNOSIKOVÁ, E.H., DAVIESOVÁ, J.L. *Psychiatrická a ošetrovatel'ská starostlivosť*. Martin: Osveta, 1999, s. 445.

2.7.2 TÝRANÉ DĚTI

Podle posledních odborných odhadů, většina případů týrání dětí není odhalena a trvá celé dětství. Dítě si obvykle neví rady a nemůže si samo pomoci a dovolat se pomoci. Několik desítek dětí ročně u nás na následky týrání umírá. Přibližně dvanáct jich spáchá sebevraždu. Smrtelnými následky týrání jsou nejvíc ohroženi kojenci a batolata. A to vzhledem ke zvýšené zranitelnosti a úplné bezbrannosti.

Týrané děti často vůbec nechodí ven, ani nenavštěvují žádné kolektivní zařízení. Většinou unikají i lékařskému dohledu. Zdraví a život týraného dítěte tak závisí na všímavosti okolí a včasné oznámení skutečnosti, které týrání dosvědčují.

Dcery a synové jsou takměř vždy svědky násilných výpadů proti matce. Otec jich využívá jako nátlakový prostředek a většinou jsou i oni oběťmi tělesného, duševního a často i sexuálního násilí: podle jedné studie jsou děti zneužívané ženy stejně zneužívané otcem a stupeň násilí, páchaného na dětech odpovídá stupni násilí, páchaném na ženě. Přitom jsou dívky ve větším nebezpečí než chlapci.

Děti jsou poznamenány následky násilí, i když nejsou přímou obětí. Jsou to často ony, kdo „zveřejní“ atmosféru prožitého násilí. Nápadné chování, opožděný vývoj a psychosomatické poruchy mohou poukázat na možnou zkušenost s násilím.²⁹

Neustále se opakující kolotoč násilí, permanentní nejistota a nestabilita, to všechno je pro děti strastiplné a psychicky neúnosné. Ani matka, neschopná cokoli řešit, pro ně není citovou oporou. A tak utíkají (hlavně ty větší) z domova anebo se uchylují k drogám a alkoholu. Některé, aby si zachovaly svoji duševní stabilitu, se tzv. identifikují s agresorem, psychologicky „přejdou“ na jeho stranu. Jejich motivem není láska, ale strach. Stanou se lhostejnější a později začnou obět, většinou matku, i nenávidět.

Děti, které zažívaly domácí násilí, často se sebou zacházejí jako se zkaženou věcí, jako by si sami sebe nevážili. V rodině je to neměl kdo naučit. Odtud je velmi blízko k sebepoškození, k různým závislostem. Problémy mívají i v partnerských vztazích. Pro chlapce je pak běžné, že v dospělosti, místo přesvědčování partnerky volí násilí.³⁰

---

²⁹ MARTINKOVÁ, M. *Výskyt některých forem násilného a sociálně nežádoucího jednání rodičů vůči dětem při výchově v rodině*. Praha: Studie IKSP, 1995, 62.

³⁰ VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍKOVÁ, H. *Násilí v rodině – syndrom CA.N*. Praha: Karolinum, 1995, s. 64.

2.7.2.1 CAN – SYNDROM TÝRANÉHO, ZNEUŽÍVANÉHO A ZANEDBÁVANÉHO DÍTĚTE

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte v odborné literatuře známý i jako zkratka CAN, který byl ještě před několika lety u nás silně tabuizovaný a označovaný jako „okrajový problém“ v naší společnosti, a který je svým výskytem v české společnosti statisticky nevýznamný, nabývá v posledním čase na své intenzitě. Konstatování, že přítomnost násilí páchaného na dětech je statisticky nevýznamná, je výsledkem chybějícího monitoringu uvedené problematiky v podmínkách České republiky.

Navzdory skutečnosti, že po dobu celé lidské historie existovalo pravděpodobně týrání dětí v různé formě a v různém množství, trvalo lidstvu nepřiměřeně dlouho, než se začalo na tyto faktory dívat jako na negativní jevy. Příčiny vražd dětí byli dané ekonomickými a politickými podmínkami společnosti, děti v historii často byli symbolickými oběťmi pro usmíření bohů, démonů a podobně.

Až v 19. st. se skupina chirurgů shodla v tvrzení, že některé děti jsou dlouhodobě vystavené fyzickému násilí. K tomuto závěru došli na základě vlastních, praktických zkušeností.

V roce 1962 byl tento dlouhodobý jev nepřiměřeného bití dětí označený americkým pediatrem C. H. Kemperem jako **syndrom bitého dítěte**.³¹

Navzdory oficiálním tvrzením, že v bývalé ČSFR se syndrom bitého dítěte nevyskytuje, že je to jev svou podstatou vyplývající z kapitalistického způsobu života, se tomuto problému věnovali i českoslovenští pediatři a sociální sestry v dětských nemocnicích.

Už v r. 1970 tento jev v našich podmínkách popsal Ringel, který ho nazval **syndrom týraného dítěte**. Informace o tomto syndromu ale nebyly zveřejňovány a byly to informace, kterými disponovali pediatři nebo soudci.

Všechno toto úsilí vedlo nakonec k poznání, že syndrom bitého dítěte je ve své podstatě mnohem širší. Prokázala se „přímá souvislost fyzického týrání s psychickým a emocionálním a týrání samo bylo označeno jako projev nebo důsledek využití síly nebo násilí na dítěti.“

V Evropě byla přijata definice holandského pediatra Koersa, který jako týrání dítěte označuje: „každé nenáhodné, úmyslné anebo neúmyslné, vědomé nebo nevědomé, násilné psychické nebo fyzické poškozování dítěte, které se odehrává v rodině anebo v institucích a jeho páchání jinými osobami a vede k zastavení vývoje anebo dokonce ke smrti dítěte“.

---

³¹ LEVICKÁ, J., ZEMAN, K. *Sociálněprávní ochrana dětí a mládeže*. Trnava, 1999, s. 49.

Týrání dítěte, které probíhá v rodině, respektive v náhradních formách rodinné výchovy patří k nejhorším formám porušování práv dítěte. Každý kdo má podezření z týrání dítěte je povinný, na základě uvedených skutečností, nahlásit toto podezření. Prošetření dítěte se realizuje osobní návštěvou rodiny dítěte a pohovorem s rodiči, prarodiči, sourozenci a samozřejmě i se samotným dítětem.

Při prošetřování je nevyhnutelné:

- prověřit si tento předpoklad u ošetřujícího lékaře dítěte,
- vyžádat si informaci ze školy (mateřské školy), kterou dítě navštěvuje,
- vyžádat si informace od sousedů, příbuzných apod.,
- vyžádat si zprávu z obce,
- zabezpečit vyšetření dítěte jak po somatické tak i po psychické stránce a na základě ověřených informací je poté oddělení sociálněprávní ochrany dětí kompetentní navrhnout řešení.

V případě, že se potvrdí podezření z týrání dítěte, samozřejmě v závislosti na častosti a intenzitě psychické narušení dítěte, možnosti nápravy ze strany rodiny, má oddělení několik možností řešení a to od uložení výchovných opatření až po návrh na nařízení ústavní výchovy, omezení nebo zrušení rodičovských práv apod.

Když je dítě reálně ohrožované v prostředí vlastní rodiny, má oddělení sociálněprávní ochrany právo dítě z rodiny odebrat a na základě předběžného rozhodnutí ho umístit v některém ze zařízení pro výkon náhradní rodinné výchovy.

K tomu, aby mohl sociální pracovník kompetentně rozhodnout o tom, jestli dítě bylo, respektive nebylo týrané, musí být schopný rychle a jednoznačně diagnostikovat příznaky týrání na dítěti.

CAN se ve všeobecnosti rozděluje na čtyři základní oblasti:

1. Zanedbávání – pasivita, nezáměr rodičů, anebo i úmyslné konání rodiče takové, důsledkem kterého dítě:

- může dlouhodobě trpět hladem,
- rodiče nedodržují základní pravidla hygieny,
- dítěti není včas poskytována potřebná medicínská péče, povinné očkování, matka nechodí na povinná kontrolní vyšetření,
- dítě trpí chronickou únavou,
- je zanedbané po stránce ošacení – špinavé, roztrhané apod.
- je podvyživené,

- má sníženou sebeúctu.

2. Tělesné týrání, nebo fyzické týrání je výsledkem aktivního nepřátelského vztahu rodiče k dítěti.

K nejčastěji se vyskytujícím znakům fyzického týrání dětí patří:

- poranění, nebo popáleniny nevysvětlitelného původu, hlavně opakující se zranění,
- modřiny, po bití – pásové, otisky prstů na rukách, obličeji, krku apod.,
- zlomeniny – doprovázené nepravděpodobnými zdůvodněními zodpovědných dospělých osob.

K doprovodným projevům patří:

- strach dítěte být v blízkosti dospělého, zvýšená nervozita při příchodu rodiče – trýznitele,
- neochota převlékat se před spolužáky např. při TV,
- dítě i v horkém počasí nosí celé tělo zahalené,
- útoky z domova,
- zvýšená agresivita,
- zhoršený prospěch a jiné.

3. Psychické týrání – nadávky, osočování až po šikanování, vydírání, ponižování, vyhrožování až po opuštění dítěte. Tento akt se naplno odehrává v duši dítěte. Chybí mu nejzákladnější jistota – jistota rodičovské lásky.

Jako důsledek takového zacházení tyto děti mohou:

- opožďovat se ve fyzickém, mentálním anebo emocionálním vývoji,
- neurotické projevy v chování – neadekvátní jejich věku,
- neustále se podceňují,
- neúměrně reagují na kritiku,
- mají strach z neznámých situací,
- neumí navazovat kontakty, neumí si najít a udržet kamarády,
- nedůvěřují dospělým apod.

4. Sexuální zneužívání – rozumíme tím využívání osoby mladší 15ti let k získání sexuálních požitků, uspokojení anebo jiného prospěchu osobou plnoletou.

O sexuálním zneužívání mluvíme i u dospělých osob, které byly zbaveny způsobilosti k právním úkonům.

Nejznámější formy sexuálního zneužívání u nás jsou:

- znásilnění – sexuální aktivita, která byla uskutečněna na základě použití násilí,

- incest – sexuální kontakty mezi nejbližšími příbuznými,
- sexuální deviace – sexuálně odchylné chování od normy, v našem případě zaměřené na děti.

Navzdory rozdílným formám sexuálního zneužívání u dětí, můžeme vyčlenit společné, všeobecné symptomy:

- strach z přítomnosti neznámých osob všeobecně, anebo konkrétní dospělé osoby,
- bolesti anebo zánětové onemocnění v krční, anální nebo genitální oblasti,
- ztráta chuti k jídlu, nebo obráceně tzv. vlčí hlad, poruchy spánku, zvýšená míra agresivity v chování,
- zvýšená nervozita, deprese, přestávají komunikovat,
- kreslí obrázky se sexuální tematikou,
- regres v individuálním vývoji dítěte – návrat k pomočování, cucání palce atd.³²

2.7.2.2 VLIV DOMÁCÍHO NÁSILÍ NA DÍTĚ

Alarmující je počet dětí, které jsou svědky násilí. Podle odborníků tyto děti trpí stejně, jakoby byly samy zneužívané. V průběhu samotného dětství trpí úzkostmi, nespavostí, zvýšeným strachem nebo agresivitou. Čím jsou mladší, tím je to horší.

Domácí násilí je zasáhne ještě jedním způsobem – násilné chování má nerozlučnou, genetickou a zkušební složku. Děti vystavené násilí přímo anebo v roli svědka se naučí zpracovávat podněty z vnějšího prostředí jinak než děti, které násilí vystaveny nebyly. Zvyšuje se u nich pravděpodobnost, že se chlapci budou ve svých partnerských vztazích dopouštět násilí, nebo se alespoň násilí stane trvalým rysem osobnosti.

Děti někdy nevědí, jestli násilí do rodiny nepatří a jestli by ho člověk neměl trpět, jako to stále poslouchá od mámy. Anebo mají věřit svým pocitům a „nebrat ho“. Někteří chlapci a dívky si myslí, že za násilí v rodině mohou oni.

Dívky kolem deseti, dvanácti let chrání před „touto hrozbou“ mladší sourozence. Snaží se je někam odvést, strkají jim hlavu pod polštář, aby neslyšeli. Stane se, že například jedenáctiletý chlapec vezme nůž a chce zabít otce. Dítě neprožívá normální dětství. Ani matka, neschopna cokoliv řešit, pro ně není citovou oporou.

---

³² LEVICKÁ, J., ZEMAN, K. *Sociálněprávní ochrana dětí a mládeže*. Trnava, 1999, s. 52.

Dívky kolem čtrnácti let mívají tendence matku chránit a předčasně na sebe přebírají roli dospělého. Matka je většinou staví do role zpovědníka, se kterým všechno konzultuje. Tyto dívky přicházejí nejen o dětství, ale i o důležité fáze dospívání, tolik potřebné pro navazování kontaktů.³³

Dětské oběti domácího násilí nemají šanci zažít pocit bezpečí. Neznají jaké to je moci si říct, teď na mně nikdo nemůže, naši mně nedají. Prostředí, které je obklopuje, je nevypočitatelné. Chvilé, kdy se zdánlivě nic neděje, střídají okamžiky hrůzy. I když se ze své rodiny vymaní a život se k nim obrátí přívětivější stranou, mají pocit, že ničemu nemohou věřit.

Dnes by už malé děti měli vědět, co je domácí násilí. Mělo by se o něm hovořit ve škole. Učitelé by si měli všimnout drobných signálů, které mohou nasvědčovat tomu, že dítě zažívá domácí násilí. Projevit se to může v náhlých změnách v jeho chování, kdy se z hovorného chlapce nebo dívky stává zamlklý, duchem nepřítomný a plachý anebo naopak úporně snaživý žák. Známkou toho že se v rodině něco děje, může být i náhle zhoršený prospěch.

2.7.2.3 PŘÍMÁ VIKTIMIZACE

Přímá viktimizace – jde o situaci, kdy je dítě přítomné při fyzickém týrání matky a díky tomu se stává vedlejším terčem agresora. Malé dítě prožívá v okamžicích agresivního jednání strach, nerozumí tomu co se děje a reaguje instinktivně, hledá ochranu tam, kde ji obvykle nachází, tedy při své matce. Má tendenci se k matce přiblížit, čímž se vystavuje riziku ohrožení. Agresor potom napadne partnera, ale může ublížit i dítěti.

U starších dětí je prožívání incidentů mezi rodiči složitější. Vedle strachu se objevuje i pocit zoufalství a tlak ukončit momenty, které se jim jeví jako citově nesnesitelné. Fyzické násilí na blízkém člověku, které vnímají, je dostává do silného stresu, nemohou snést svou vlastní pasivitu. Děti utíkají z místa, kde se násilí odehrává, anebo zasahují ve prospěch slabšího. Podle průzkumů je orientačně zjištěno, že asi 60 % synů starších 14 let se snaží bránit matku před útoky otce nebo partnera. U dívek je naopak zřejmá tendence chránit a ukrýt před násilníkem své mladší sourozence.

---

³³ Sborník seminárních prací studentů IMS, *Domácí násilí jako společenský problém*. Brno: Institut mezioborových studií, 2004, s. 13.

2.7.2.4 NEPŘÍMÁ VIKTIMIZACE

Nepřímá viktimizace – jde o situaci, kdy dítě není vlastním terčem násilí, stává se „jen“ svědkem, vidí, slyší ataky anebo vnímá následky incidentů prostřednictvím viditelných zranění týraného rodiče. Je dokázané, že i rodiče, kteří se snaží své děti uchránit před incidenty, bývají málo úspěšní. Týraná matka nemůže být pro své děti emocionální podporou. Děti tak žijí v permanentní nejistotě a nestabilitě. Větší děti mohou před těžko snesitelnou situací v rodině utíkat buď fyzicky – velmi se snaží co nejdříve opustit domov, nebo psychicky – dítě začne být závislé na drogách, alkoholu apod.

2.7.2.5 NÁSLEDKY PŘÍMÉ I NEPŘÍMÉ VIKTIMIZACE

Následky přímé i nepřímé viktimizace bývají totožné, děti bývají vážně psychicky traumatizované.

Negativní dopad domácího násilí na dítě se projevuje především následujícími problémy:

- **pocity viny a bezmoci** – za neutěšené poměry doma dávají dítěti vinu samy sobě a svou energii zoufale investují do toho, jak zabránit agresí mezi rodiči,
- **depresemi a nízkým sebevědomím** – z dětí se stávají samotáři, bývají náchylnější k patologickému chování a sebepoškození,
- **pocity úzkosti, strachem** – děti jsou nápadně úzkostné, neřešitelnost a nesrozumitelnost vztahů v rodině je vhání do pocitů zmatenosti, cítí se nejisté,
- **agresivitou, zlostí, podrážděností, impulzivitou** – hlavně vůči slabším mohou děti produkovat ve zvýšené míře zlostné, agresivní chování, mohou ubližovat druhým dětem, když není na dosah dohled nebo kontrola dospělého,
- **vymizením empatie, komunikačními problémy** – děti mohou být konfliktní, mohou překvapit své okolí nečekaně prudkým odreagováním nashromážděných emočních zážitků,
- **zvýšenou náchylností k nemocem** – děti jsou častěji nemocné, k typickým projevům patří např. časté nachlazení, nespavost, pomočování – příznaky většinou zmizí, když jsou děti odebrané z traumatizujícího prostředí.³⁴

---

³⁴ Sborník seminárních prací studentů IMS, *Domácí násilí jako společenský problém*. Brno: Institut mezioborových studií, 2004, s. 59.

Domácí násilí poškozuje zdravý fyzický i mentální vývoj dítěte. Některé studie dokonce potvrzují, že u dětí žijících uprostřed násilí mezi blízkými osobami se odlišně vyvíjí jejich centrální nervový systém. V porovnání s vrstevníky je u takto postižených dětí často diagnostikován vyšší krevní tlak, podrážděnost, poruchy koncentrace a učení. Může za to krom jiného i chronická frustrace potřeby bezpečí, domov totiž ztrácí charakteristiku bezpečného místa a stává se pro dítě místem negativních a traumatizujících zážitků a událostí.

Z původně zdravých dětí se v důsledku domácího násilí vyvíjejí nápadné osobnosti, z některých dětí se stávají samotáři, z jiných rebelové. V důsledku domácího násilí jsou rozlišována specifická rizika traumatizace pro chlapce a dívky, zvyšuje se pravděpodobnost, že se chlapci budou ve svých partnerských vztazích dopouštět násilí, u dívek se předpokládá spíše viktimogeny efekt, tzn. že si do své dospělosti odnášejí roli oběti. K těmto poměrně pesimistickým tvrzením je třeba poznamenat, že existují empirické studie, které takové přímé souvislosti nepotvrzují. Jakkoli je tedy domácí násilí pro dítě silně stresující zkušeností, neznamená to, že je tím předurčena jeho celoživotní cesta.

2.7.3 NÁSILÍ PÁCHANÉ NA SENIORECH

Násilné zacházení se seniory a problémy seniorů všeobecně jsou jevem, který doposud nebyl vědecky zkoumaný. Právní výzkumy špatného zacházení s členem rodiny dodnes provedené a publikované se zabírají především špatným přístupem k výchově dětí, případně násilím mezi partnery. Násilí páchané na seniorech by si samostatný výzkum určitě zasloužilo a to nejen proto, že česká populace stárne.

Zprávy o existenci násilí v rodině začali pronikat do širšího povědomí české veřejnosti až v posledním desetiletí. Aktuální otázkou se stalo násilí páchané v rodinách na dětech. Společnost je stále častěji informovaná o násilí mezi dospělými partnery/manžely. Zmínky o násilí a týrání starých rodinných příslušníků jsou však ojedinělé. Veřejnost je s podobnými kauzami seznamována jen výjimečně, většinou formou stručných zmínek v denním tisku v případě násilného vniknutí do domu oběti, anebo krádeže, kterou byla způsobena smrt staré osoby. I když pachatelé mohou být příbuzní oběti, nejedná se o typické případy týrání starých osob, členů vlastní rodiny.³⁵

---

³⁵ VYKOPALOVÁ, H. *Násilí na seniorech*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002, s. 65.

Když hovoříme o problematice špatného zacházení se seniory, je důležité si dopředu říct, že špatným zacházením rozumíme úmyslné neuspokojování důležitých základních potřeb seniora nebo také úmyslné jednání, které má za cíl starší osobě psychicky anebo fyzicky ublížit.³⁶ Stejně tak se v poslední době objevují případy, kdy vlastní vnoučata profitují ekonomicky na svých prarodičích. Např. adolescent anebo mladý muž vydírá svou babičku. Žije na její úkor, a někdy dokonce předstírá péči o ní a na tuto péči vymáhá sociální příspěvky. Získané finanční prostředky, ale použije pro svou osobní potřebu a ne pro potřeby osoby, o kterou se údajně stará.

Někteří staří lidé jsou vystaveni napospas násilnému chování ze strany členů rodiny. Takové jednání většinou začíná mírnějšími projevy. Omezováním, útlakem, nezabezpečením jeho základních osobních potřeb, jako např. hluk (silná reprodukce hudby, TV programů) anebo slovy „Ty už nic nepotřebuješ, i tak nikam nechodíš. To je pro tebe dobré, to ti bude stačit“. Takové chování se může proměnit v přímé násilí. Velkým problémem u starých lidí bývá to, že se stydí, uzavírají do sebe, bojí se mluvit.

Starší lidé jsou také velmi vnímaví k ohrožení, ale i neštěstí druhých a proto často trpí přílišným strachem. Díky strachu žijí v sociální izolaci, raději nikam nechodí, nikoho si k sobě nevolají, nemají žádné aktivity mimo domov. To ale nikoho neopravňuje k přehlížení starého člověka, protože i on má ve své rodině právo na ochranu, pomoc a pocit bezpečí.

Existují důvody, které násilí na seniorech dělají obzvláště závažným:

- senior nemá sílu se bránit a neví, na koho se může obrátit se žádostí o pomoc.
- pachatelé takového násilí jsou často vlastní děti starých lidí, senioři mají tendenci násilí zamlčovat a děti si idealizovat.
- o násilí páchaném na starých lidech se často dovídáme až po jejich smrti, kdy lékař najde staré pohmožděniny a stopy po bití.³⁷

2.7.4 ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÍ A DOMÁCÍ NÁSILÍ

Násilí páchané na zdravotně postižených ze strany blízkých osob je jevem, který je doteď skrytý ve své latenci, ale kterému je třeba věnovat náležitou pozornost. Tady je třeba uvést, že stejně jako v případech násilí na blízkých osobách bez zdravotního handicapu,

---

³⁶ MACHÁČKOVÁ, M. *Práva starších osob v ČR*. Cit. 2001-11-23.

Dostupné: <http://www.mvcr.cz/aktualit/sdeleni/2001/seniori2.html>

³⁷ <http://www.zena.centrum.cz>

neexistují žádné statistické údaje o jeho výskytu, není nikde evidované a tak se můžeme jen domnívat a na základě zahraničních skutečností odhadovat, že se jedná o obrovský problém ničící život mnoha handicapovaným lidem.

Je potřebné zdůraznit, že vztah založený na psychickém týrání nebo dokonce fyzickém nebo sexuálním násilí je nesmírně složitou a traumatizující zkušeností i pro zdravého člověka bez handicapu. Vždyť pro člověka zdravého je velmi těžké vymanit se ze vztahu závislosti a podřízenosti vůči násilníkovi a začít proti němu bojovat. Člověk zdravotně postižený má pozici nesmírně ztíženou tím, že jeho vztah vůči násilníkovi je většinou velmi intenzivní a založený jak na objektivní nutnosti poskytování péče z jeho strany, tak na citové vazbě, která může v souvislosti s handicapem nabýt poměrně intenzivní charakter.

Handicapovaný člověk je na svého agresora a jeho péči nezdědka úplně odkázaný a je mu tak kompletně vydaný na milost a nemilost. Možnosti obrany člověka zdravotně postiženého jsou minimální a to v závislosti na typu handicapu. Násilník může (a bohužel tak často dělá) této bezmoci využít a z osoby, kterou by měl zahrnovat svou péčí a láskou udělá oběť, kterou vystaví různému typu psychického nebo fyzického nátlaku, pomocí kterého se snaží upevnit si svou moc a kontrolu nad obětí. Můžeme tedy předpokládat, že násilí na zdravotně postižených je problémem založeným jak na objektivních okolnostech takového násilného vztahu (bezmocnost oběti, odkázání na péči blízké osoby, nedostatečné pochopení celé situace atd.), tak na subjektivních faktorech, které jsou tvořeny hlavně citovou vazbou na blízkou osobu, která mnohokrát pro zdravotně postiženého člověka představuje jedinou oporu, naději a spojení ze světem.

V souvislosti s procedurálními záležitostmi je potřebné zdůraznit skutečnost, že osoby zdravotně postižené se velmi často při kontaktu s orgány činnými v trestním řízení setkávají s nedůvěrou a nepochopením. Všeobecně je pro případy domácího násilí typická složitost dokazování a mimořádná náročnost náležitého objasnění skutkového stavu. Velmi často proti sobě stojí pachatel sebestě popírající jakékoli obvinění a vystrašená, nejistě působící oběť, jejíž projev může vzhledem k dlouhodobému psychickému deptání působit nesrozumitelně a nekonzistentně.

Významným faktorem je také strach oběti z pomsty ze strany násilníka. V těchto případech k věci vůbec nevypovídá, někdy dokonce i proto, že dává přednost podobnému, nejistému až nebezpečnému soužití z důvodu objektivní nutnosti péče nebo subjektivnímu vztahu závislosti na agresorovi před trestním postihem viníka a případnou samotou ztíženou ještě zdravotním handicapem.

Výpovědi osob zdravotně postižených bývají často znehodnocovány s poukazováním na pochybné duševní zdraví, rozpoznávací a ovládací schopnosti nebo jiné důvody.

Pro osoby zdravotně postižené je tedy velmi těžké vyjít se svým případem na veřejnost, probírat intimní skutečnosti s úředními osobami a být většinou jen terčem výsměchu. Problémem mohou být také komunikační bariéry zaviněné určitým druhem postižení, což může v představitelích orgánů činných v trestním řízení vyvolat nejistotu a rozpaky nad tím, jak s těmito osobami pracovat a jak k nim přistupovat.³⁸

2.7.5 MUŽI OBĚTMI DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Všechny projevy fyzického, psychického a sexuálního násilí páchaného mezi jednotlivými členy rodiny, jsou ve většině případů páchané muži na ženách (manželkách, družkách, partnerkách) a částečně i vůči dětem, rodičům, prarodičům. Obrácená pozice, tj. muž v roli oběti domácího násilí, je podle zkušeností ojedinělým případem. Ale i tito muži existují. Nejčastěji jsou muži týráni psychicky.

Poslední dobou narostl také počet týraných mužů a předpokládá se, že ve skutečnosti je jich mnohem víc než bychom si mysleli. Většinou ale k násilí dochází v párech, kde je muž o mnoho (řádově o desítky) let starší než jeho partnerka. Toto týrání hraničí s týráním seniorů. Jak uvádějí odborníci na domácí násilí, je registrovaný prudký vývoj informací o týraných mužích. Poslední výzkumy ukazují, že muži jsou týráni stejně jako ženy. Byl zaznamenán i případ, kdy vysokoškolsky vzdělaného, dobře situovaného muže poškozovala krásná, křehká blondýnka.

2.7.6 NÁSILÍ DĚTÍ NA RODIČÍCH

Pod pojem domácí násilí můžeme zařadit také „násilí dětí na rodičích“. Proti násilnému chování dětí vůči rodičům není chráněna žádná rodina a opět k němu může dojít v každé společenské vrstvě. Jedná se většinou o rodiny neúplné, jen s jedním rodičem, např. když dítě zůstává samo s matkou, může převzít roli jakéhosi pseudopartnera. Zároveň se však může proměnit v tyrana, který rozhoduje o každém dění v rodině. Dále se může jednat o rodiny s málo autoritativními otci a dominantními matkami, anebo rodiny, kde rodiče mají

---

³⁸ <http://www.mvcr.cz/nasili/studie/postizeni.html>

dlouhodobý nedostatek času na své potomky. Děti jsou potom vychovávány v lepším případě prarodiči, v horším případě ulici. Problematická je také výchova málo důsledná, jako například když to, co je dítěti jednou povolené, podruhé je přísně zakázané. Konflikty mezi rodiči – např. v rozvodové situaci – vyvolává nejednotnost ve výchově, které dítě obratně využívá. Dítě si může vzít vzor z některého rodiče – například syn, který je častým svědkem arogantního chování otce k matce, se k ní může začít chovat stejným způsobem.

Agresivním chováním vůči rodičům bývají ohroženi rodiče jedináčků. Jsou centrálním bodem rodiny, jsou do nich vkládány naděje i ambice rodičů.³⁹ V komplikované situaci se stejně ocitají i prvorozené děti, které zažijí frustraci „sesazení z trůnu“ mladším sourozencem a záleží na rodičích, jak prvorozený syn, nebo dcera zátěž zvládne. Problematické může být taky dítě nejmladší, které se narodí starším rodičům ve velkém časovém odstupu. Stejně adoptivní děti se mohou vůči rodičům chovat agresivně.

Ve vztahu dítěte k rodiči se míchají prvky závislosti i odmítání už od útlého věku. Známé jsou typy dětí, které se projevují extrémně neuspokojitelným způsobem a vynucují si splnění svých přání, málokdy však mohou být uspokojené. V rodičích vyvolávají směs pocitů viny a ustupování přání dítěte. Čím víc jim rodiče ustupují, tím bývají zlostnější, náročnější a neuspokojitelnější. Fixuje se tu situace pro obě strany značně frustrující.

Pro rodiče představuje zranění a je spojena s pocity viny, bezmocnosti a beznaděje. Pocity viny, selhání a stud dále znemožňují pozitivní řešení. Tyto postoje a projevy u rodičů mohou agresivní chování dítěte vůči němu ještě dále zesilovat a tím je bludný kruh uzavřen.⁴⁰

Forma agresivního jednání dítěte vůči rodičům je do značné míry závislá na věku dítěte. V před školním věku to bývají děti, které si afektivními záchvaty vynucují splnění svého přání, děti panovačné, egocentrické. V školním a adolescentním věku, kdy se původní fyzická převaha rodičů vyrovnává, může mít agresivní chování dětí podobu přímého fyzického násilí, které často končí i dost vážným zraněním. K fyzickému násilí dojde nejčastěji pod vlivem afektu v konfliktu, kdy syn anebo dcera mají pocit, že jim rodiče odpírají něco, na co mají právo. Může jít o „křivdu“ smyšlenou anebo reálnou, v každém případě jde však o úplně nepřiměřené řešení. Někdy má agrese podobu až chronického, fyzického týraní rodiče. Nejčastěji je to rodič v neúplné rodině, který nemá oporu druhého partnera. V takovém případě si syn nebo dcera adolescentního věku vynucuje splnění svých často neadekvátních přání, např. vymáhá velké částky peněz pro svou potřebu.

---

³⁹ BARTÍKOVÁ, G. *Násilí dítěte vůči rodiči*. Cit. 2002 – 02 – 22. Dostupné z Intranet MVČR: <http://www.mvcr.cz/soutez/zpravy/sprejer.html>

⁴⁰ GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2000, 82 s.

Je důležité, aby se postižená matka nebo otec dokázali zbavit pocitů viny a postojů, které jim brání vyhledat odbornou pomoc. Jen tak je možné pomoci jim i dětem.⁴¹

2.8 POMOC OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ

V případě dlouhodobého týrání dochází u obětí k významným psychickým změnám:

Odmítání – žena (resp. oběť) vědomě zamítá představu, že by to byla ona, kdo se stal obětí. Racionalizuje chování partnera, brání se vyhledání pomoci.

Sebeobviňování – napadaná oběť připouští problém, jeho nositelem je však ona, protože dává partnerovi podněty k jeho agresi. Situaci řeší změnou svého chování, úzkostlivou kontrolou nad sebou samou, snižuje se její sebehodnocení.

Hledání pomoci – oběť se obrací na svoje okolí, instituce apod. Blízké osoby, stejně jako společnost jí často nevěří, připomíná jí vlastní nedostatky, popř. vysvětluje chování partnera přijatelným způsobem.

Nerozhodnost – oběť neví, jakým způsobem situaci řešit. Je jí poskytnuta pomoc ze strany organizace, avšak partnera miluje, doufá v jeho změnu, doma má svoje věci, důležitou úlohu hrají také děti. Nejvíce se setkává s rozporuplnými reakcemi okolí, s přičítáním viny za současný stav. Neví, která varianta komu víc pomůže. U dlouhodobě týraných dochází k adaptaci na stresovou situaci. Má-li tedy tato osoba znovu prožívat život bez násilí, potřebuje dlouhodobou podporu a doprovázení.⁴²

PRVKY PODPŮRNÉHO ZÁSAHU:

- **Psychologická pomoc** – obětem domácího násilí se musí zaměřit hlavně na důsledky násilí. To znamená, že při péči o oběti domácího násilí je nevyhnutelné se přímo ptát na incidenty a výbuchy domácího násilí. Často se pracuje s předměty, fotodokumentací nebo svědectvím sousedů, které slouží jako pomůcky pro terapii oběti domácího násilí. Co se vlastně odehrálo? Jak se choval pachatel? Jak reagovala oběť? Pro oběť je důležité si uvědomit, že popsané symptomy představují úplně normální důsledky prožitých scén domácího násilí. Pracovat s představou, že oběť domácího násilí je duševně nemocná, by bylo chybné a neprofesionální. Poškodilo by to samotnou oběť, která se něčeho podobného při hledání pomoci intuitivně

⁴¹ GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2000, 85s.

⁴² ZELENKOVÁ, E. *Domácí násilí na ženách*. Praha: Katedra sociální práce, FF UK, 2001, 26.

obává. Normalizace psychických problémů je prvním krokem k odstranění takových obav. Hned jak se oběť upokojí, je možné začít s rekonstrukcí zdravých způsobů myšlení a chování.

- **Materiální pomoc** – bezpečné bydlení – péče o dítě – přístup k veřejným službám.
- **Duševní pomoc** – rady, (krátkodobé, nebo dlouhodobé) – vedení k rozhodnosti – schůzky podporující sebeúctu a sebedůvěru – kurzy a výchova dětí – skupiny vzájemné podpory.
- **Právní pomoc** – týkající se dětí a jejich opatrovnickví – majetku – finanční podpory – sociální podpory.⁴³

Důležitým krokem v pomoci obětem všech forem násilí, hlavně při případech domácího násilí a znásilnění, je vytvoření zásahových týmů složených ze zdravotní, sociální, právní a policejní pomoci. V návaznosti je potřebné zajistit sociální podporu, ale i psychoterapii – počet institucí, které ji poskytují, je zatím nedostatečný. Není například ani etické, ani správné, ani výchovné, když žena, která je obětí, utíká s dětmi do azylu a ten kdo ubližuje, zůstává v bytě. Děti tak získávají pocit, že síla, brutalita a násilí se vyplatí. A tato informace v nich zůstane a jednou může vzkličít a propuknout. Všichni se tak pozastavujeme nad úlety mladých, ale oni možná prožili právě takové drama.⁴⁴

2.8.1 HLEDÁNÍ POMOCI

Nejdůležitější věc, kterou může oběť domácího násilí udělat, je někomu říct pravdu. Pro někoho může být rozhodnutí vyhledat pomoc rychlé a jednoduché. Pro mnoho dalších je to však dlouhý a bolestný proces, protože se snaží, aby jejich vztah fungoval a aby se násilí zastavilo. Představa opuštění násilného vztahu může být stejně děsivá jako představa zůstat v něm. Mnoho obětí se snaží opakovaně nacházet východisko, než konečně dostanou takou pomoc, jakou potřebují.

Všichni pracovníci poskytující obětem domácího násilí pomoc, by měli mít na paměti, že oběť žádající o pomoc se cítí velmi často zahanbena, ponížena, vystrašena anebo zodpovědná za dané násilí.

---

⁴³ <http://www.bkb.cz/>

⁴⁴ DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. *Týrané, zanedbávané, zneužívané dítě*. Praha: Grada, 1995, 126 s.

Taková oběť potřebuje podporu, zaměřenou na vybudování její vnitřní síly. Potřebuje být znovu ujištěna, že není sama, že mnoho jiných osob má podobné zážitky a že to, co se stalo na ni nevrhá zlé světlo. Nakonec je nutné zdůraznit, že zneužití nebyla její chyba. Základem komunikace s oběťmi musí být předpoklad, že nejsou zodpovědné za násilí agresora. Pracovníci by měli povzbuzovat oběti, aby se rozhodovali samostatně. Prioritou je hlavně bezpečnost obětí.

Pracovníci mohou pomoci obětem tak, že je budou nabádat k uvážení různých možností. Pracovníci by neměli vnučovat žádné vlastní rozhodnutí, ani by neměli odsuzovat rozhodnutí, které oběť učinila. Když se advokáti a jiný profesionální pracovníci domnívají, že oběť přispívá k násilí aby z toho něco vytěžila, násilí se tím konzervuje, protože se pravé problémy maskují omluvami.

Pracovníci musí věnovat zvýšenou pozornost tomu, aby nevinili oběť. Oběti často negativně poznamená nutnost navštěvovat manželské poradny nebo se účastnit rodinných terapií. Pracovníci i oběť si musí být vědomi toho, že zaměřit se jen na manželství a rodinu znamená pro oběť nebezpečí dalšího násilí. Další možný negativní aspekt manželských poraden je, že ženě je částečně dávaná vina za dané násilí. Může se tu objevit myšlenka, že mohla zabránit násilí, kdyby svoje chování změnila.⁴⁵

1. Krizový plán

Oběti domácího násilí potřebují umožnit přístup ke střediskům řešícím krizovou situaci.

Služby těchto středisek zahrnují:

- Krizové zásahové týmy.
- Krizové telefonní linky.
- Možnosti ubytování v krizové situaci.
- Dopravní spoje.
- Zákony umožňující přemístění buď oběti, nebo pachatele z jejich domova.⁴⁶

Zaměstnanci krizových zásahových týmů (mohou se skládat i z dobrovolníků) musí být speciálně vyškoleni jak reagovat na domácí násilí.

Efektivní zásah krizové situace spočívá:

- Zajištění bezpečnosti obětí.

---

⁴⁵ <http://www.bkb.cz/>

⁴⁶ <http://www.bkb.cz/>

- Vyslechnutí příběhu a projevení důvěry (je důležité pro posílení oběti, aby jí pracovníci věřili).
- Zajištění odpovídající pomoci a podpory oběti.

Krizové telefonní linky mohou zajistit okamžitou pomoc a kontaktují postižené se středisky nabízejícími další pomoc. V oblastech, kde krizová zařízení nejsou dostupná, se často oběti domácího násilí spoléhají na neformální zdroje. Mohou se obrátit na přátele, na členy rodiny, nebo na ženské spolky, mohou hledat bezpečí v církevních zařízeních.

Zajišťují útočiště a více než jen bezpečné ubytování v naléhavém okamžiku. V tomto zařízení mohou dostat různé rady o centrech, které nabízejí podpůrné a informační služby. Hlavním cílem je vrátit oběti sebejistotu a schopnost stát se nezávislou. Podpůrné rady jim pomáhají v rozhodování o jejich budoucnosti a zabývají se přípravou na život po rozvodu nebo rozchodu.

Oběti navíc mohou vstupovat do speciálních skupin podporujících samostatnost. Tyto skupiny jsou zaměřeny na rozvoj sebedůvěry a nezávislosti. Poskytnou obětem podpůrný systém, ve kterém mohou vyjádřit své pocity a objevit nové možnosti.

Útočiště může obětem nabízet právní pomoc, kterou můžeme rozdělit na část duševní a hmotnou:

- zajistit informace,
- zajistit podporu,
- zajistit cvičení sebevědomí,
- doprovázet oběti na úřady (případně k soudu),
- vystupovat v zájmu oběti.⁴⁷

V těchto zařízeních poptávka trvale převyšuje nabídku volných míst. Většinou je činnost zařízení závislá na práci dobrovolníků a nutně potřebuje státní dotace. Jakkoli útočiště poskytuje obětem domácího násilí v naléhavé situaci bezpečné místo, vede se navzdory tomu spor o správnosti strategie, která vyžaduje, aby oběť opustila svůj domov. Díky stěhování a možnému nesouhlasu zbytku rodiny může prožít trauma. Její děti mohou být zmatené z nového prostředí.

Uvalení nedobrovolné hospitalizace nebo vazby na pachatele znamená pro rodinu jen bezprostřední řešení problému. Tento postup může zapříčinit následnou odvetu stejně jako ekonomické těžkosti rodiny. Přesun pachatele z domova se také může dostat do sporu

---

⁴⁷ <http://www.bkb.cz/>

s místním právem. Vláda musí zabezpečit, aby zákonná opatření řešící domácí násilí, zajišťovala vhodnou rovnováhu mezi potřebou ochrany obětí a základními právy pachatele.

2. Kroky následující po krizovém plánu

Protože útočiště zajišťuje bezpečné ubytování jen krátkodobě, nastává tu potřeba dlouhodobého bydlení. Oběti často potřebují ubytování. Často také potřebují materiální a duševní podporu. Když se pokusí opustit násilné prostředí a pokusí se tak stát samostatnými, mohou potřebovat:

- Ubytování v krizové situaci (úkryt, útočiště).
- Centra pro podporu obětí.
- Péči o dítě.
- Bydlení.
- Finanční podporu.
- Dlouhodobé lékařské ošetření.
- Léčebné terapie a porady.
- Terapie pro své děti.
- Sociální a duševní podporu.
- Zaměstnání.
- Zákonnou pomoc.
- Příležitost ke vzdělání.⁴⁸

3. Praktické doporučení obětem domácího násilí

Protože je nesmírně těžké bránit se domácímu násilí, nabízejí se některá praktická doporučení pro oběti, které se rozhodnou odejít z domova:

- u někoho, komu věří, si schovat náhradní oblečení, důležité dokumenty, nějaký peněžitý obnos a náhradní klíče od bytu,
- schovávat si jakýkoli důkaz o fyzickém napadení (roztrhané šaty, fotografie, pokud možno i s datumek),
- popsat někomu, co se děje, popřípadě zajistit důvěryhodného svědka,
- naplánovat si nejbezpečnější dobu útěku,
- pamatovat si adresy zařízení, kam je možné se obrátit o pomoc,

---

⁴⁸ <http://www.bkb.cz/>

- v případě napadení zavolat policii: při napadení při telefonování nechat vyvěšený telefon,
- v případě zranění dojet k lékaři, oznámit, co se stalo a nechat případ zdokumentovat,
- poučit děti a určit jim bezpečné místo v bytě.⁴⁹

Domácí násilí nemůže být tolerováno a oběť má nárok na podporu společenských státních institucí. Současné aktivity směřují k hledání účinných cest, jak omezit výskyt domácího násilí.

2.8.2 PÉČE O DĚTSKÉ OBĚTI

Ten kdo má pravomoc rozhodovat o kontaktu ohroženého dítěte s rodinou v případě prokázaného špatného zacházení rodičů s dítětem, musí v první řadě řešit otázku, zda by nebylo pro dítě lepší rodinu opustit. (v našich podmínkách má konečnou zodpovědnost soud, soudy však až na malé výjimky akceptují návrhy sociálních pracovníků.) Při tomto rozhodování se porovnává závažnost dvou hrozících traumat. Trauma ze špatného zacházení versus trauma ze ztráty kontaktu s nejbližšími lidmi spojené se ztrátou domova. Velmi záleží také na tom, či má být ohrožené dítě umístěné do náhradní rodiny, nebo do ústavní péče.

V našich podmínkách je ohrožené dítě odeslané s jedním z rodičů do azylového zařízení. Jindy je umístěno do ústavu, poté se případně vrací do svojí rodiny nebo do rodiny náhradní, nebo v ústavní péči zůstává až do dospělosti. V některých případech by stačilo, kdyby bylo dítě krátkodobě umístěno do náhradní rodiny a rodině by byla poskytnuta přiměřená pomoc.

Psychoterapeutická pomoc je na místě až poté, co se podařilo zabránit tomu, aby dítě bylo dále vystavováno nevhodnému zacházení ze strany dospělého. Tato pomoc umožňuje zpracovat traumatické zážitky. Je na místě u ní uvažovat i roky potom, co nevhodné působení dospělého skončilo. Dítě bývá ve větší nebo menší míře postiženo posttraumatickým stresovým syndromem. Psychoterapie chce dítěti obvykle poskytnout příležitost k vyjádření a přezkoumání pocitů souvisejících se špatným zacházením rodičů, poskytnou příležitost k realistickému náhledu za to, co se v rodině dělo.

Péči o dětské oběti je možno provozovat formou individuální terapie nebo formou docházkových programů ve stacionáři.⁵⁰

---

⁴⁹ Sborník seminárních prací studentů IMS, *Domácí násilí jako společenský problém*. Brno: Institut mezioborových studií, 2004, s. 15.

2.9 SLOŽKY ZABÝVAJÍCÍ SE PROBLÉMEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Společnosti a státy, které uznávají domácí násilí jako nesmírně vážný problém a hlásí se k odpovědnosti za jeho řešení, přijímají různá opatření směrem k pachatelům i obětem domácího násilí. Jsme svědky zásadní změny oficiálních postojů k domácímu násilí. Je veřejně deklarované, že domácí násilí není tolerované a že oběť má nárok na podporu společenských a státních institucí. Hlavní myšlenkou, na které je založena strategie boje proti domácímu násilí, je součinnost různých složek a dále jasné vymezení jejich postupů a kompetencí.

2.9.1 POLICIE

Policii je ve strategii zacházení s domácím násilím prisuzována ústřední úloha. Představuje totiž bránu, kterou obvykle vystupuje v živý případ domácího násilí ze soukromí bytu na veřejnost. Povinností policie je zajistit bezpečí oběti, stíhat pachatele, nebo ho předat k dalším procedurám. Vždy a v každém případě je povinností policie perfektní zdokumentování incidentu. Protože se jedná o nové požadavky, prochází policie výcvikem. Jsou cvičeni v komunikaci s oběťmi domácího násilí a také absolvují výcvik zaměřený na vyšetřování a dokumentování scén domácího násilí.

2.9.2 SOUDY

Pracovníci soudů i soudci procházejí také specifickou přípravou a jsou seznámeni s optimální procedurou u případů domácího násilí. Jde například o jasné pokyny, jak a za jakých okolností vyslýchat týranou osobu, jaké programy převýchovy pro pachatele jsou akreditované státem atd. Vzhledem ke zvláštní dynamice domácího násilí se v mnohých státech v poslední době prosazují tendence sejmout „s ramen“ týrané osoby odpovědnost za stíhaného násilníka. Oběť nemá odpovědnost za to, jak bude stát reagovat na násilí. Je to jasný signál, že stát má zájem na stíhání domácího násilí bez ohledu na názor oběti. První studie ukazují, že tento trend je velmi účinný.

---

⁵⁰ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005, s. 34.

2.9.3 ADVOKÁTI

Právníci jsou cennou oporou pro každou oběť, ale pro oběti domácího násilí to platí dvojnásobně, neboť ty mají víc důvodů pro ambivalentní postoje a odmítání kooperace se soudem. Také pro advokáty je zastupování oběti domácího násilí náročnou a netypickou záležitostí. Proto vznikají programy pro přípravu advokátů se specializací na domácí násilí.

2.9.4 SOCIÁLNÍ PÉČE A OCHRANA DĚTÍ

Když chceme obětem domácího násilí dodat odvalu, aby vyšli se svým problémem na veřejnost, musíme je nejprve přesvědčit, že společnost je bude podporovat např. azylem, speciálním policejním dohledem, informacemi o pohybu či propuštění pachatele atd. Poté může fungovat krizová intervence, viktimologické poradenství a psychologická pomoc zaměřená na obnovu víry v normální život a rekonstrukci životních představ.

2.9.5 ZDRAVOTNICTVÍ

Lékaři by měli povinně absolvovat základní školení o domácím násilí. Seznámit se svými kompetencemi a optimálním jednáním při kontaktu s oběťmi.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI

Cílem praktické části je popsat strukturu násilného chování v rodinách na okrese Jablonec nad Nisou v průběhu roku 2007. Provedeme analýzu policejních statistik a to za období roku 2007. Z tohoto výčtu by mělo vyplynout, kolik případů, které by se daly kvalifikovat jako domácí násilí, se na území Jablonec nad Nisou skutečně dostalo až do fáze trestního řízení. Dále jakého trestného činu, dle konkrétního paragrafu trestního zákona, se násilníci vůči svým obětem v rodině dopustili. Současně by tento přehled měl dát odpověď na otázku, která z výše uvedených skupin se nejčastěji stala v tomto roce obětí domácího násilí a kdo ze členů rodiny se nejčastěji projevoval jako agresor a zda se jednalo o krátkodobé, dlouhodobé nebo opakované násilí.

Zároveň se pokusíme dotazníkovým průzkumem zjistit, jaké mají občané vědomosti o domácím násilí, jejich znalost forem, příčin domácího násilí. Kde by jako oběť vyhledali pomoc a o které skupině, tedy dětech, ženách, mužích, seniorech či o osobách se zdravotním postižením si myslí, že se nejčastěji stávají oběťmi násilí. Také se pokusíme zjistit, kolik si myslí, že bylo řešeno případů domácího násilí na okrese Jablonec nad Nisou v roce 2007.

3.2 STANOVENÉ PŘEDPOKLADY

Při stanovení předpokladů vycházíme z teoretické znalosti problematiky domácího násilí, a to z pohledu pracovníka městského úřadu a z pohledu trestně právního tak, jak bylo zpracováno v teoretické části.

Ve vztahu k cíli této práce jsou pro ověření stanoveny následující předpoklady, které budou výzkumem potvrzeny či vyvráceny.

- 1. Předpoklad** – veřejnost nemá dostatečné informace o formách nebo podobách domácího násilí
- 2. Předpoklad** – více než 50% obětí domácího násilí ze zkoumaného vzorku jsou nejčastěji ženy
- 3. Předpoklad** – více než 30% postižených osob ze zkoumaného vzorku hledá pouze pomoc, ale zároveň nechce agresora trestat

3.3 POUŽITÉ METODY

Pro výše stanovené cíle a předpoklady autorka práce nejdříve zvolila techniku dotazníku, aby zjistila, jaké znalosti mají respondenti o domácím násilí a jak by se v případě domácího násilí sami zachovali. Provedený výzkum je ze sociologického hlediska výzkumem kvantitativním. Jedná se o anonymní záležitost. Byl použit dotazník z bakalářské práce „Domácí násilí z pohledu policie“ autorka Bc. Helena Vocásková, Technická univerzita v Liberci, r. 2006, který byl upraven tak, aby odpovídal aktuální situaci v problematice domácího násilí a současným podmínkám výzkumu.

V jeho první části byly položeny otázky s úkolem zjistit, jaké mají občané vědomosti o domácím násilí a jejich znalost forem, příčin domácího násilí. Kde by jako oběť vyhledali pomoc a o které skupině, tedy dětech, ženách, mužích, seniorech, nebo zdravotně postižených si myslí, že se nejčastěji stávají oběťmi násilí. Druhá část dotazníku byla zaměřena na zjištění povědomí respondentů o postavení policie v řešení situace obětí domácího násilí. Byla položena otázka, zda si respondenti myslí, že institut vykazání dostatečně chrání oběť domácího násilí od dalšího násilí a kolik si myslí, že bylo Policií ČR Jablonec nad Nisou řešeno případů týrání osoby blízké nebo žijící ve společné domácnosti v roce 2007.

Druhá část dotazníku zjišťovala statistické údaje o respondentech (věk, vzdělání, pohlaví a stav).

Sběr údajů pomocí tohoto dotazníku probíhal v časovém rozmezí dvou měsíců a to od února do poloviny března 2008. Dotazníky byly respondentům většinou rozdány autorkou práce osobně, nebo byla pověřena vybraná osoba zajištěním vyplnění dotazníků spolupracovníky, studenty, přáteli a členy rodiny. To mělo tu výhodu, že autorka práce mohla odpovídat na případné dotazy, nebo vysvětlit nejasnosti i když převážná většina respondentů přijala podobu dotazníků bez jakýchkoli výhrad. Tímto způsobem se nám podařilo dostat do oběhu 70 dotazníků, jejich návratnost byla v počtu 65.

Jako další použitou metodu autorka práce uvedla analýzu policejních statistik. Provedli jsme rozbor svodky denních hlášení o zahájených trestních řízeních, vedených na okresním ředitelství Jablonec nad Nisou, za období 1.1. 2007 do 31.12. 2007 a shromáždění trestných činů, které splňují parametry domácího násilí. Účelem tohoto sběru dat bylo vyhodnocení množství a struktury trestných činů na poli domácího násilí, které byly v roce 2007 skutečně řešeny policejními orgány.

Z tohoto výzkumu vyplynulo:

- k jakým trestným činům v rodinách došlo a jejich množství,
- která skupina se nejčastěji stala agresorem a obětí,
- zda se jednalo o jednorázové, krátkodobé, dlouhodobé či opakované týrání,
- kolik poškozených osob nedalo souhlas k trestnímu stíhání agresora a jejich složení,
- průměrný věk pachatele a oběti v souvislosti s jejich vzájemným vztahem.

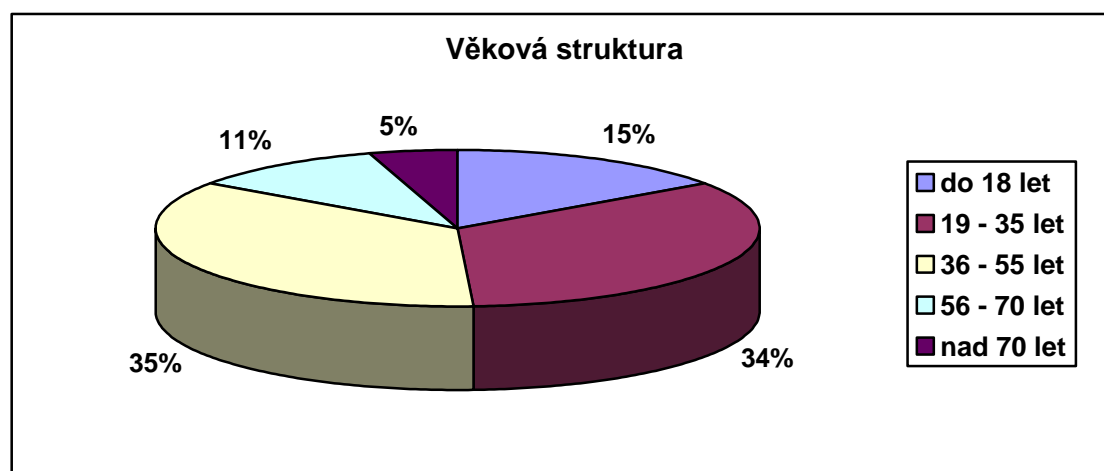
3.4 POPIS A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ ZÍSKANÝCH Z DOTAZNÍKOVÉHO PRŮZKUMU

V první řadě budou předloženy statistické údaje o respondentech, kteří zodpověděli otázky dotazníku. Tyto údaje jsou zpracovány pro přehlednost do následujících tabulek.

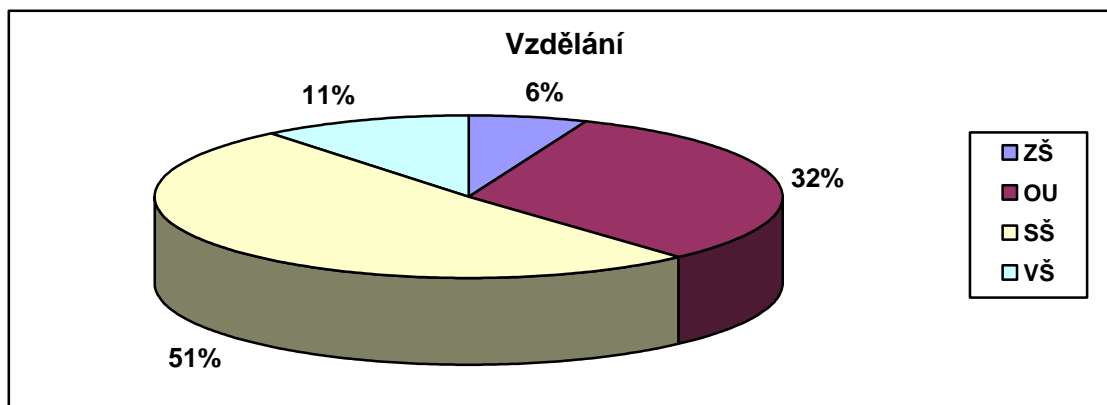
Tabulka č. 1 – Věk a vzdělání respondentů

Věk a vzdělání respondentů										
	muži					ženy				
Věk/vzdělání	ZŠ	OU	SŠ	VŠ	součet	ZŠ	OU	SŠ	VŠ	součet
do 18 let	2	2	-	-	4	1	5	-	-	6
19 – 35 let	-	1	5	1	7	-	2	11	2	15
36 – 55 let	-	2	7	2	11	-	5	6	1	12
56 – 70 let	-	-	2	1	3	1	1	2	-	4
nad 70 let	-	1	-	-	1	-	2	-	-	2
Součet	2	6	14	4	26	2	15	19	3	39

Graf č. 1a – Věková struktura

Graf 1b – Vzdělání respondentů (k tabulce č. 1)

Nejvíce zastoupenou skupinou respondentů byli dospělí občané ve věku od 19 do 55 let, u všech respondentů převažovalo středoškolské vzdělání.

V dalších dvou tabulkách jsou rozdělení muži a ženy dle věku a rodinného stavu.

Tabulka č. 2 – Rodinný stav – muži

Rodinný stav – MUŽI						
Věk/stav	ženatý	druh	svobodný	rozvedený	vdovec	součet
do 18 let	-	-	4	-	-	4
19 -35 let	5	1	-	1	-	7
36 – 55 let	8	-	-	3	-	11
56 – 70 let	2	-	-	1	-	3
nad 70 let	-	-	-	-	1	1
součet	15	1	4	5	1	26

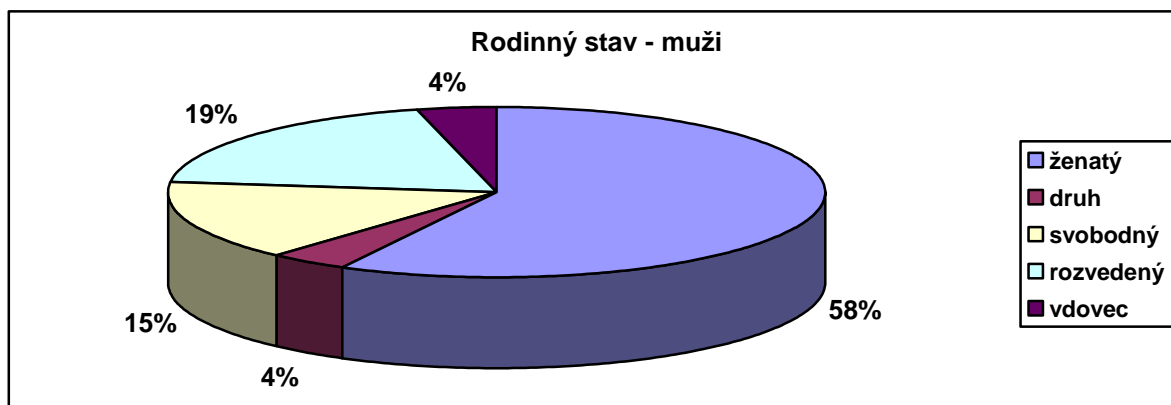
Zdroj: vlastní výpočty

Tabulka č. 3 – Rodinný stav - ženy

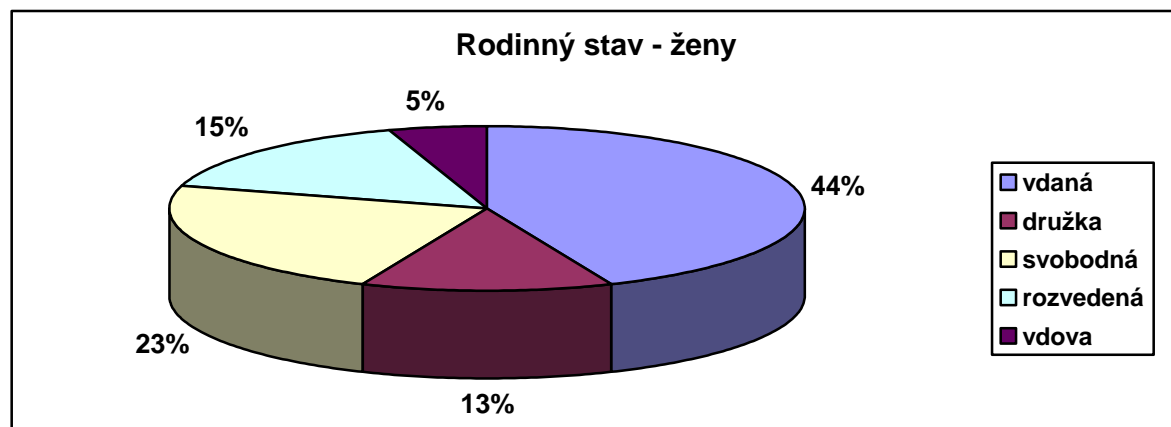
Rodinný stav – ŽENY						
Věk/stav	vdaná	družka	svobodná	rozvedená	vdova	součet
do 18 let	-	-	6	-	-	6
19 -35 let	6	4	3	2	-	15
36 – 55 let	8	1	-	3	-	12
56 – 70 let	3	-	-	1	-	4
nad 70 let	-	-	-	-	2	2
součet	17	5	9	6	2	39

Zdroj: vlastní výpočty

Graf č. 2 – Poměr respondentů dle rodinného stavu – muži (k tabulce č. 2)

Graf č. 2 – Poměr respondentů dle rodinného stavu – ženy (k tabulce č. 3)

Celkem 32 respondentů je ve stavu manželském, 6 žijí ve volném vztahu, 13 osob je svobodných, 11 respondentů je rozvedených a 3 jsou vdovci. Skupina ženatých a vdaných je zastoupena téměř stejně.

Dotazník obsahoval dvě části. První část obsahovala celkem 7 otázek, které nám měly dát odpověď na to, jaké mají občané povědomí o domácím násilí, jaké znají formy domácího násilí a co je podle nich jeho příčinou. Koho považují za nejčastější oběť domácího násilí, kde by jako oběť hledali pomoc. Kolik si myslí, že bylo řešeno případů domácího násilí v okrese Jablonec nad Nisou v roce 2007 a co si myslí o účinnosti ochrany obětí domácího násilí.

Otázka č. 1

Jaké jsou podle Vás formy (podoby) domácího násilí?

V této otázce byl dán respondentům prostor pro vypsání forem domácího násilí. Odpovědi byly zpracovány do tří kategorií:

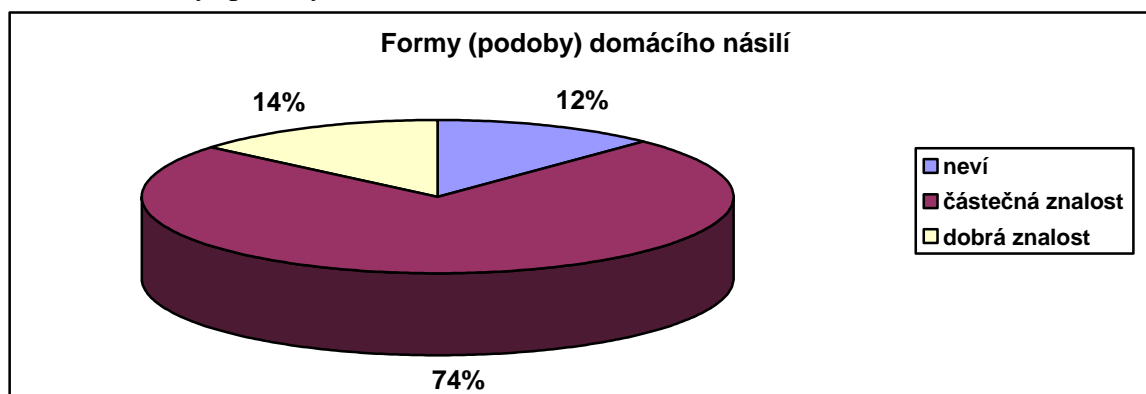
- neví – respondent vůbec neodpověděl nebo napsal, že neví
- částečná znalost – vypsána 1 nebo 2 formy domácího násilí
- dobrá znalost – vypsány 3 a více forem domácího násilí

Tabulka č 4. – Formy (podoby) domácího násilí

Znalost forem (podob) domácího násilí			
	Neví	Částečná znalost	Dobrá znalost
Do 18 let	1	9	0
19 – 35 let	4	14	4
36 – 55 let	0	18	5
56 – 70 let	1	6	0
Nad 70 let	2	1	0
součet	8	48	9

Zdroj: Vlastní výpočty

Graf č. 4 – Formy (podoby) domácího násilí (k tabulce č. 4)

Je zajímavé, že většina respondentů (48) uvedla pouze jednu až dvě různé podoby domácího násilí, nejčastěji fyzickou a psychickou. Pouze v několika případech (9) se objevily 4 formy domácího násilí, kdy respondenti uvedli psychické, sociální, sexuální týrání a dále násilí ekonomického rázu a různého omezování osobních svobod. Celkem 8 dotazovaných neodpovědělo buď vůbec na tuto otázku, nebo napsalo, že neví.

Naprostá většina respondentů ví co pod pojem formy domácího násilí zařadit, ovšem dostatek informací o tom, že se formy násilí liší má jen 14 % dotázaných. Můžeme se tedy domnívat, že respondenti slučují např. sexuální týrání pod formu fyzického týrání.

Je zřejmé, že někteří respondenti (12%) se danou problematikou nechtějí vůbec zabývat, protože jim je nějakým způsobem nepříjemná.

Otázka č. 2

Co je podle Vás nejčastější příčinou domácího násilí?

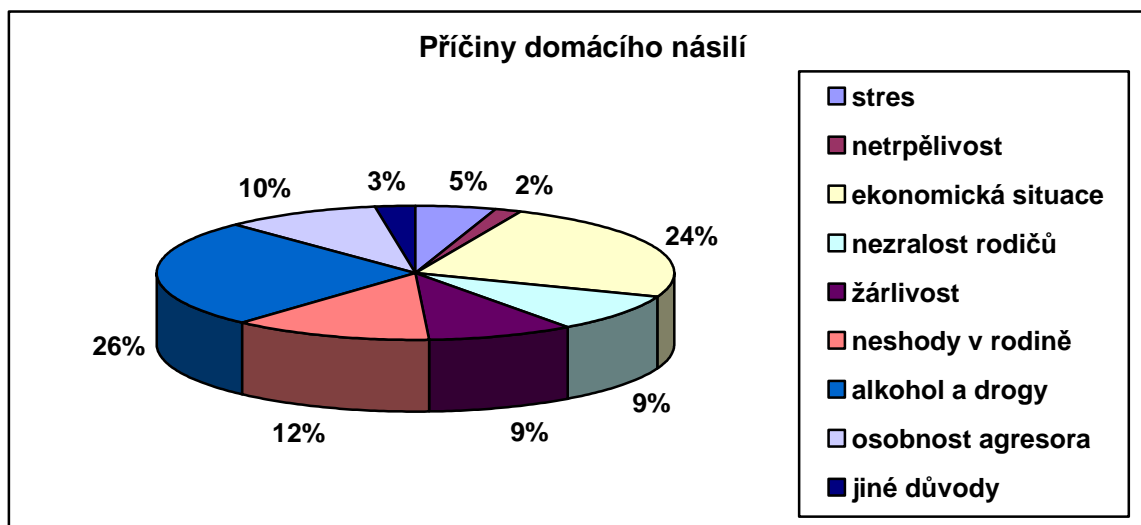
V odpovědi na tuto otázku měli respondenti označit z nabízených možností tři podle nich nejčastější příčiny domácího násilí, případně doplnit jiný důvod.

Tabulka č. 5 – Příčiny domácího násilí

Příčiny DN	Věkové složení respondentů					Výsledky v %
	Do 18 let	19 – 35 let	36 – 55 let	56 – 70 let	Nad 70 let	
Stres	2	2	4	1	1	5%
Netrpělivost	0	1	2	0	0	2%
Ekonomická situace	8	15	17	5	2	24%
Nezralost rodičů	0	5	9	1	3	9%
Žárlivost	2	13	2	1	0	9%
Neshody v rodině	5	8	5	4	2	12%
Alkohol a drogy	9	17	20	5	0	26%
Osobnost agresora	4	5	5	4	1	10%
Jiné důvody	0	0	5	0	0	3%

Zdroj: Vlastní výpočty

Graf č. 5 – Příčiny domácího násilí (k tabulce č. 5)

Za nejčastější příčiny domácího násilí označili respondenti alkohol a drogy (26 %), ekonomickou situaci (24 %), neshody v rodině (12 %) a jen malé procento (10 %) označilo osobnost agresora. Jako jiné důvody byla označena například rozdílnost charakterů, ztráta zaměstnání a dlouhodobá nezaměstnanost, duševní porucha a ve dvou případech i etnické rozdíly (ve smíšeném manželství).

Dlouhodobou nezaměstnanost můžeme považovat za stresovou událost v životě člověka. Zahraniční studie společenského stresu ukázaly, že čím více takových událostí člověk zažije,

tím vyšší je míra násilí mezi partnery. Autorka se domnívá, že zde velkou roli hraje osobnost agresora.

Respondenti za nejčastější příčinu domácího násilí uvedli alkohol a drogy a ekonomickou situaci. Lze se tedy domnívat, že čerpali ze svých osobních zkušeností nebo zkušeností svých přátel, členů rodiny apod. Můžeme se na tomto místě zamyslet nad příčinami, které respondenti nejvíce uváděli, protože každá z těchto příčin je příležitost pro prevenci.

Otázka č. 3

Kdo se podle Vás nejčastěji stává obětí domácího násilí?

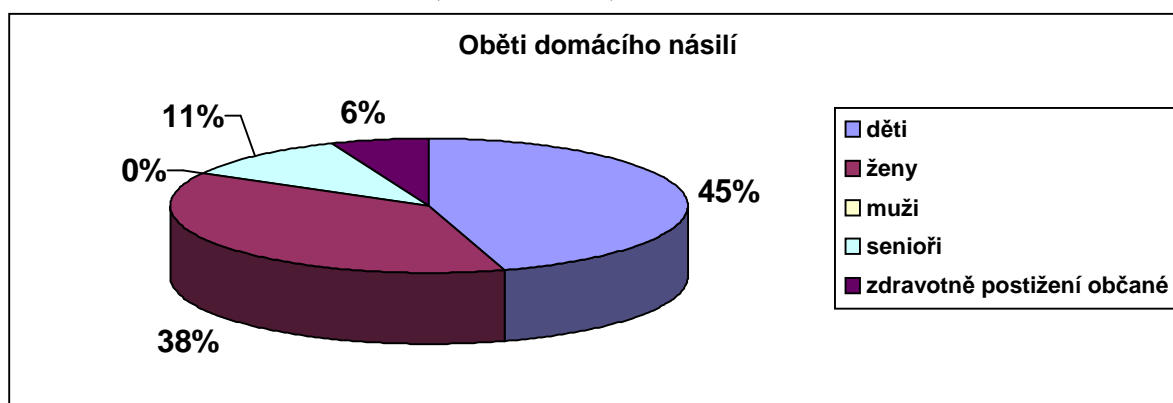
V nabídce odpovědí na tuto otázku byly určeny kategorie – děti, ženy, muži, senioři, zdravotně postižení občané – a respondenti měli označit dvě možnosti nejčastějších obětí domácího násilí.

Tabulka č. 6 – oběti domácího násilí

Oběti DN	Věkové složení respondentů					výsledky
	Do 18 let	19 – 35 let	36 – 55 let	56 – 70 let	Nad 70 let	
Děti	10	21	18	7	3	45%
Ženy	8	19	16	5	1	38%
Muži	0	0	0	0	0	0%
Senioři	2	2	6	2	2	11%
Zdravotně postižení občané	0	2	6	0	0	6%

Zdroj: vlastní výpočty

Graf č. 6 – Oběti domácího násilí (k tabulce č. 6)

Jako nejvíce ohroženou skupinou domácího násilí byly respondenty označeny děti, o něco menší část uvádí jako ohroženou skupinu ženy. O možnosti útoku na seniory a zdravotně

postižené uvažuje jen malá skupina respondentů. Nikdo z dotázaných do skupiny nejčastějších obětí domácího násilí neuvedl muže.

Tento výsledek může být ovlivněn tím, že větší část respondentů byly ženy, které chápou příčiny násilí mezi partnery jako dané dominancí muže ve společnosti a rodině. Postoj respondentů je zřejmě ovlivněn obecným tvrzením, že násilí mezi partnery je páchano převážně muži. Avšak výsledky více než 100 studií Velké Británie, Kanady a USA ukazují, že počet násilných útoků páchaných muži na ženách je stejný jako počet útoků páchaných ženami na mužích.

Respondenti celkem 49krát označili jako nejvíce ohroženou skupinu ženy. Autor se domnívá, že názor respondentů je ovlivněn skutečností, že ženy jsou náchylnější k fyzickému, psychickému i ekonomickému zranění.

Otázka č. 4

Pokud byste se setkal/a s domácím násilím, ohlásil/a byste případ na Policii ČR?

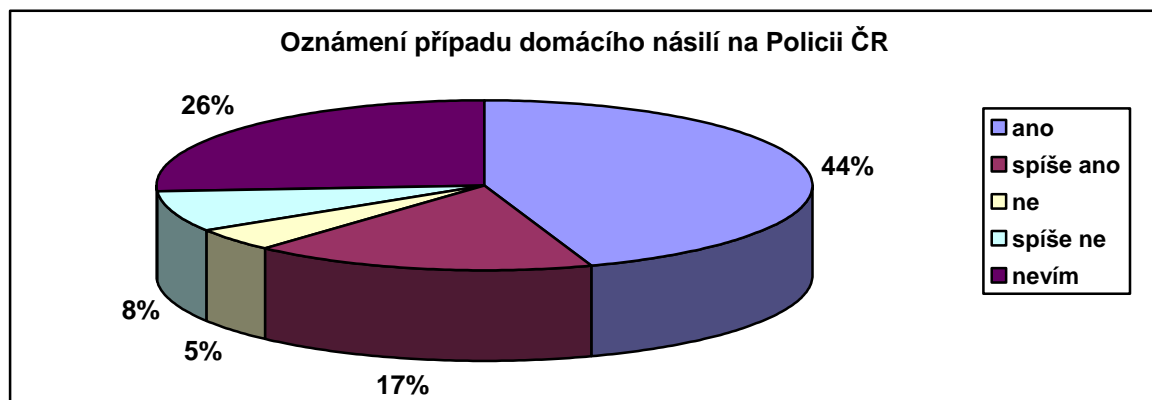
Respondenti měli označit jednu z pěti nabízených možností.

Tabulka č. 7 – ohlášení případu násilí na Policii ČR

Rozhodnutí	Věkové složení respondentů					Výsledky v %
	Do 18 let	19 – 35 let	36 – 55 let	56 – 70 let	Nad 70 let	
Ano	3	9	12	5	0	44%
Spíše ano	2	5	3	0	1	17%
Ne	0	1	1	1	0	5%
Spíše ne	2	0	2	0	1	8%
nevím	3	7	5	1	1	26%

Zdroj: vlastní výpočty

Graf č. 7 – Ohlášení případu násilí na Policii ČR (k tabulce č. 7)

Ve většině případů (44 %) respondenti přímo označili, že by případ domácího násilí na Policii ČR oznámili, někteří (17 %) by o tom alespoň uvažovali. Poměrně velké procento (26 %) respondentů označilo, že neví. Autorka se domnívá, že ve skupině respondentů, kteří označili variantu „neví“ jsou lidé, kteří mají strach z průběhu vyšetřování, časové náročnosti, tlaku na psychiku z reakcí okolí, sousedů. Buď nevědí o možnosti anonymního oznámení na Policii ČR nebo nemají důvěru v zachování anonymity ze strany policie.

Je ale potěšující, že velká většina respondentů vnímá domácí násilí jako společenský problém, s nímž by se mělo něco dělat. Ukazuje se, že důvěru mají v Policii ČR.

Otázka č. 5

Pokud byste se Vy stal/a obětí násilí ve své rodině, kam byste se obrátil/a o pomoc?

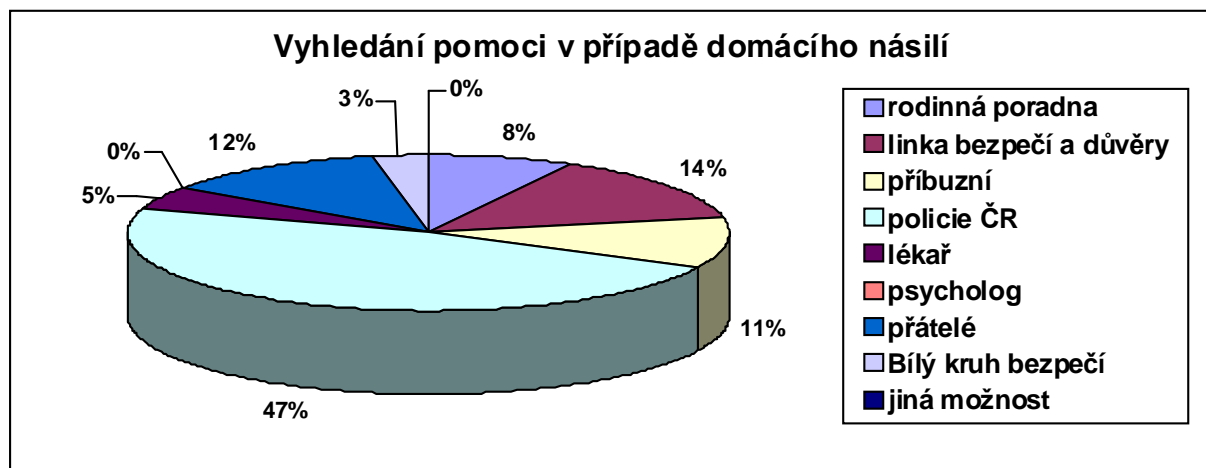
Respondenti měli označit jednu z nabízených možností.

Tabulka č. 8 – vyhledání pomoci v případě domácího násilí.

Místo pomoci	Věkové složení respondentů					Výsledky v %
	Do 18 let	19 – 35 let	36 – 55let	56 – 70 let	Nad 70 let	
Rodinná poradna	0	3	2	0	0	8%
Linka bezpečí a důvěry	3	3	1	2	0	14%
příbuzní	1	3	2	0	1	11%
Policie ČR	3	10	14	3	1	47%
Lékař	0	0	0	2	1	5%
psycholog	0	0	0	0	0	0%
Přátelé	3	2	3	0	0	12%
Bílý kruh bezpečí	0	1	1	0	0	3%
Jiná možnost	0	0	0	0	0	0%

Zdroj: vlastní výpočty

Graf č. 8 – vyhledávání pomoci v případě domácího násilí (k tabulce č. 8)

Nejvíce dotazovaných (47 %) by se v případě potřeby obrátilo na Policii ČR, následují linka bezpečí a důvěry (14 %), přátelé (12 %) a příbuzní (11 %). Pouze malé procento by se obrátilo na rodinnou poradnu (8 %), lékaře (5 %) a Bílý kruh bezpečí (3%). Nikdo z dotazovaných neuvažoval o pomoci psychologa.

Všichni respondenti se domnívají, že domácí násilí si žádá pomoc okolí, nikdo z respondentů nevedl, že tento problém si rodina vyřeší sama bez zásahu okolí či společnosti. Jako místo kam by se v případě domácího násilí vůči své osobě obrátili, respondenti nejčastěji uvedli Policii ČR. To může souviset s tím, že ve strategii zacházení s domácím násilím je policii přisuzována ústřední úloha. Také s malou znalostí poskytované pomoci dalšími institucemi. Autorka se domnívá, že je nutné posílit důvěru v ostatní pomáhající instituce. Zejména pak zvýšená důvěra ve využívání rodinných poraden zabrání mnoha vysoce konfliktním rodinám, aby se z nich staly násilné rodiny.

Otázka č. 6

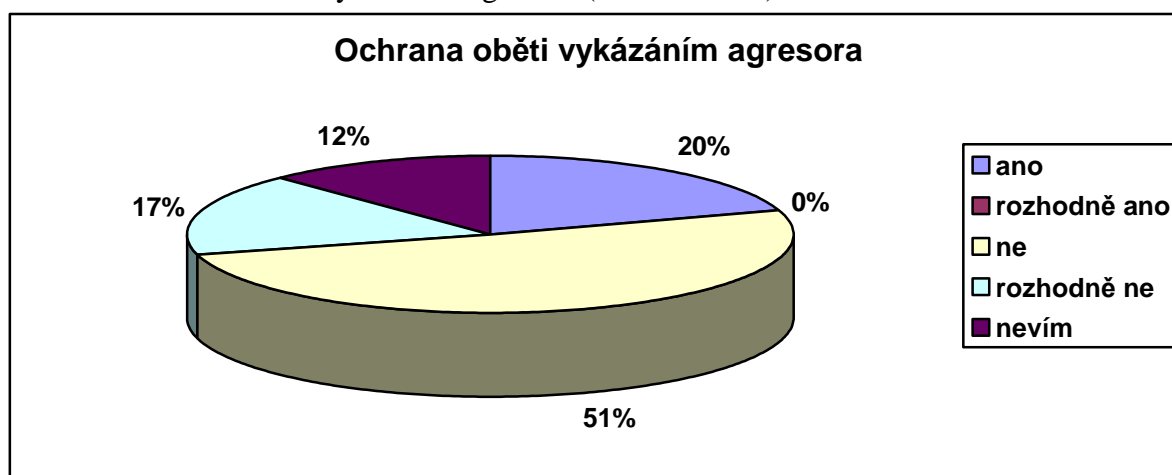
Od 1.1. 2007 má Policie ČR možnost na 10 dní vykázat agresora ze společného bytu, jak je tomu v Rakousku nebo na Slovensku. Myslíte si, že tímto opatřením je dostatečně oběť ochráněna od dalšího násilí?

Tabulka č. 9

Ochrana oběti vykázáním agresora	Věkové složení respondentů					Výsledky v %
	Do 18 let	19 – 35 let	36 – 55 let	56 – 70 let	nad 70 let	
Ano	2	4	7	0	0	20%
Rozhodně ano	0	0	0	0	0	0%
Ne	4	14	11	2	2	51%
Rozhodně ne	1	2	3	4	1	17%
nevím	3	2	2	1	0	12%

Zdroj: vlastní výpočty

Graf č. 9 – ochrana oběti vykázáním agresora (k tabulce č. 9)

Převážná většina dotazovaných (51 %) si myslí, že vykázáním agresora z bytu nebude oběť dostatečně ochráněna od dalších útoků, 17 % si myslí, že rozhodně nebude ochráněna, 20 % se přiklání k tomu, že oběť bude tímto opatření dostačujícím způsobem ochráněna a 12 % dotazovaných neví.

Více jak 50 % dotázaných nechápe institut vykázání jako účinnou ochranu oběti, agresor má možnost atakovat oběť kdekoli jinde, mimo bydliště. Je to vnímáno jako časové odsunutí od problému. Je zřejmé, že respondenti kladou důraz na ochranu oběti násilím, můžeme se domnívat, že stíhání násilníka je v pozadí zájmu. Autorka vidí jako příčinu tohoto výsledku průzkumu v neznalosti následné pomoci, krocích, které by měly následovat. V Libereckém kraji působí pouze jedno intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím a jedna poradna pro oběti trestných činů, obě se sídlem v Liberci. Lidé ze vzdálenějších míst se obracejí na rodinné poradny, které však nemohou nahrazovat speciální poradenství.

Otázka č. 7

Od roku 2004 je v trestním zákonu v platnosti nový trestný čin dle § 215a – „Týrání osoby blízké nebo žijící ve společném obydlí“, který spadá pod domácí násilí. Kolik si

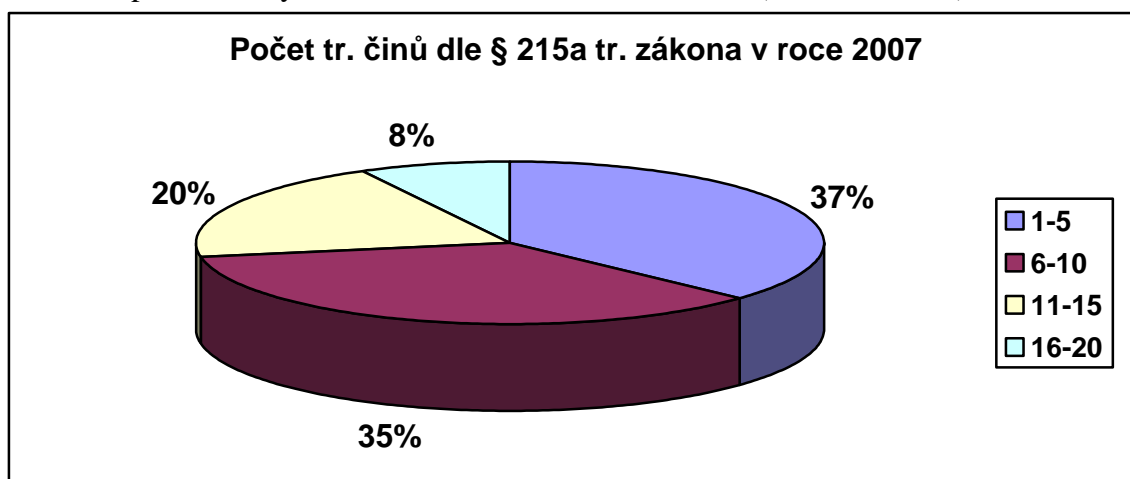
myslíte, že bylo těchto trestných činů v roce 2007 řešeno Policií ČR na okrese Jablonec nad Nisou?

Tabulka č. 10

Počet trestných činů dle § 215a	Věkové složení respondentů					Výsledky v %
	Do 18 let	19 – 35 let	36 – 55 let	56 – 70 let	nad 70 let	
1-5	1	6	11	4	2	37%
6-10	2	11	6	3	1	35%
11-15	5	4	4	0	0	20%
16-20	2	1	2	0	0	8%

Zdroj: vlastní výpočty

Graf č. 10 – počet trestných činů dle § 215a trestního zákona (k tabulce č- 10)

Celkem 37 % dotazovaných uvedlo, že podle jejich názoru bylo v okrese Jablonec nad Nisou dle § 215a trestního zákona řešeno 1 až 5 případů, 35 % označilo počet 6 až 10 případů, 20 % označilo počet 11 až 15 případů a 8 % označilo 16 až 20 případů.

Respondenti se domnívají, že četnost výskytu domácího násilí na okrese Jablonec nad Nisou není tak vysoká. Autorka při stanovení škály možností vycházela ze znalostí policejních statistik.

3.5 POPIS A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU Z DENNÍHO HLÁŠENÍ OŘ PČR JABLONEC NAD NISOU

Autorka provedla zdokumentování všech případů, kde se jednoznačně jednalo o trestnou činnost, spáchanou vzájemně mezi jednotlivými rodinnými příslušníky nebo blízkými příbuznými, které se staly na území okresu Jablonec nad Nisou v období od 1.1.2007

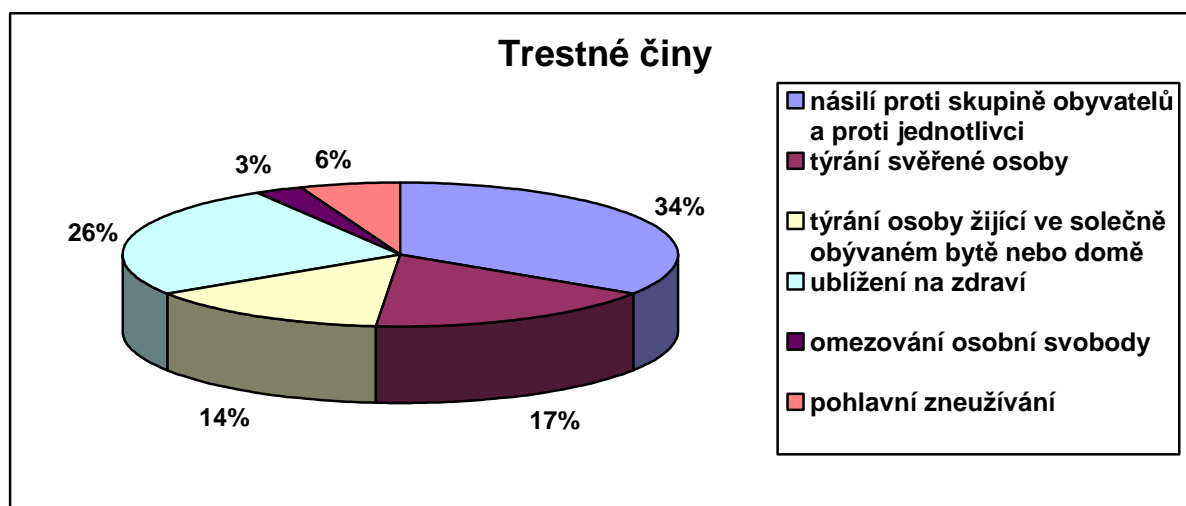
do 31.12.2007 (v působnosti Okresního ředitelství P ČR Jablonec n. N.). Za rok 2007 bylo Policií ČR zahájeno trestní řízení celkem ve 35 případech, které se daly začlenit pod pojem domácí či rodinné násilí. Z tohoto množství bylo celkem 5 případů, které naplnily skutkovou podstatu trestného činu „týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě“ dle § 215a trestního zákona. Jsou to tedy případy, kde byla naplněna skutková podstata trestného činu postihující tzv. domácí násilí. Jednalo se o soby žijící s pachatelem ve společně obývaném bytě nebo domě. U zbylých 24 případů domácího násilí pachatel nežil s poškozenou osobou ve společně obývaném bytě nebo domě, a proto byly tyto případy posouzeny podle obecných ustanovení trestního zákona. V níže uvedené tabulce č. 11 jsou pro přehlednost uvedeny trestné činy vztahující se k domácímu násilí.

Tabulka č. 11 – trestné činy vztahující se k domácímu násilí

Poř.č.	§	Název trestného činu	četnost
1.	197a	Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci	12
2.	215	Týrání svěřené osoby	6
3.	215a	Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě	5
4.	221	Ublížení na zdraví	9
5.	231	Omezování osobní svobody	1
6.	242	Pohlavní zneužívání	2

Zdroj: OŘP Jablonec nad Nisou, vlastní výzkum

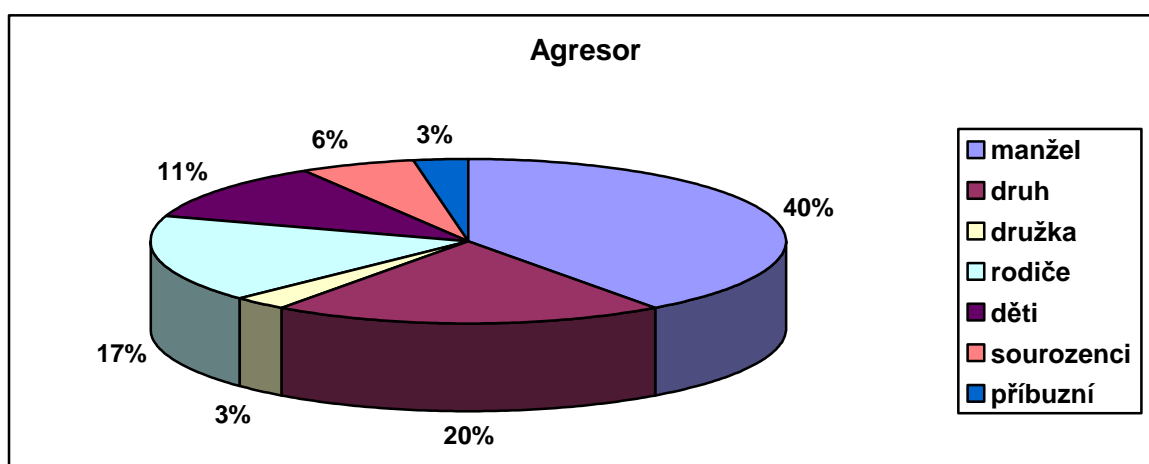
Graf č. 11 – Trestné činy (k tabulce č. 11)

Pro oběti bylo nejčastějším důvodem k podání trestního oznámení na svého partnera jeho jednání, které naplnilo skutkovou podstatu trestného činu „násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci“ dle § 197a trestního zákona, kdy dochází k vyhrožování usmrcením či těžkou újmou a u poškozeného je vzbuzena důvodná obava, že svou výhrůžku uskuteční. V těchto případech byla velice častá přítomnost verbálního a fyzického násilí. Jednalo se o

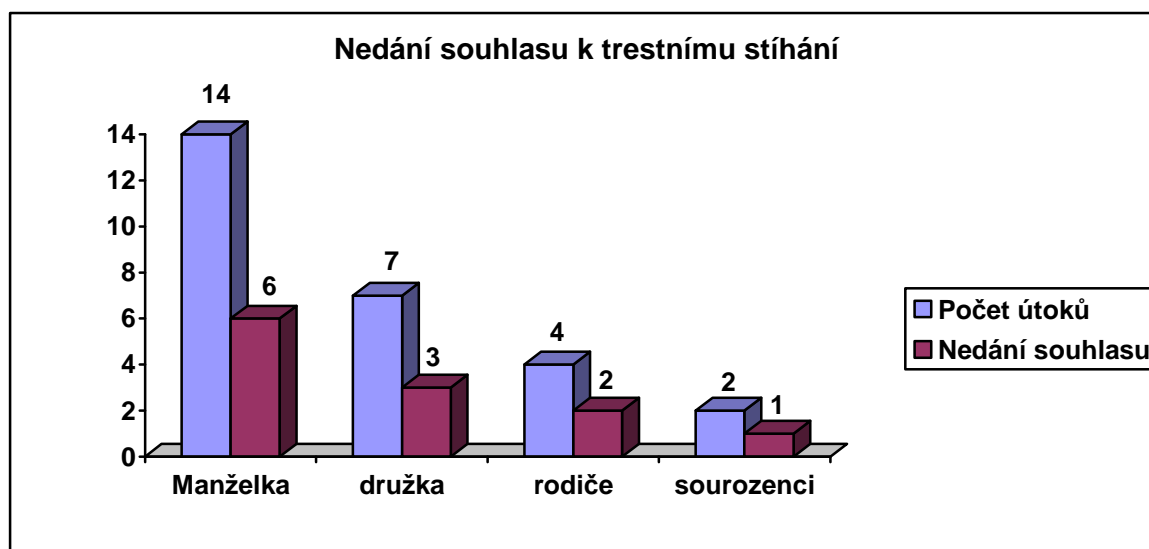
bití, kopání či údery nějakým předmětem, kdy nedošlo k vážnějším zraněním, ale jen ke vzniku drobných poranění, které si nevyžádaly odborné lékařské ošetření či vystavení pracovní neschopnosti. Pokud došlo k závažnějším případům, byly kvalifikovány jako trestný čin „ublížení na zdraví“ dle ustanovení § 221 trestního zákona. Trestní oznámení, které naplnilo skutkovou podstatu trestného činu „týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě“ dle § 215a trestního zákona bylo ve 4 případech kvalifikováno dle písmena 2a,b výše uvedeného paragrafu, tedy ve zvýšené trestní sazbě. Jednalo se o činy, které pachatelé spáchali zvláště surovým způsobem, na více osobách a pokračovali v páchání po delší dobu.

Graf č. 12 – Nám ukazuje, kdo byl nejčastěji agresorem v případech domácího násilí v roce 2007

V uvedených 35 případech se nejčastěji stal agresorem manžel vůči manželce, a to ve 14 případech (40 %), dále rodiče vůči dětem v 6 případech (17 %), druh vůči družce v 7 případech (20 %), děti vůči rodičům ve 4 případech (11 %), družka vůči druhovi v 1 případě (3 %), sourozenci vůči sobě ve 2 případech (6 %) a poslední 1 případ (3 %) se odehrál mezi blízkými příbuznými (prarodiče, snacha, zeť, druh apod.) žijícími ve společné domácnosti.

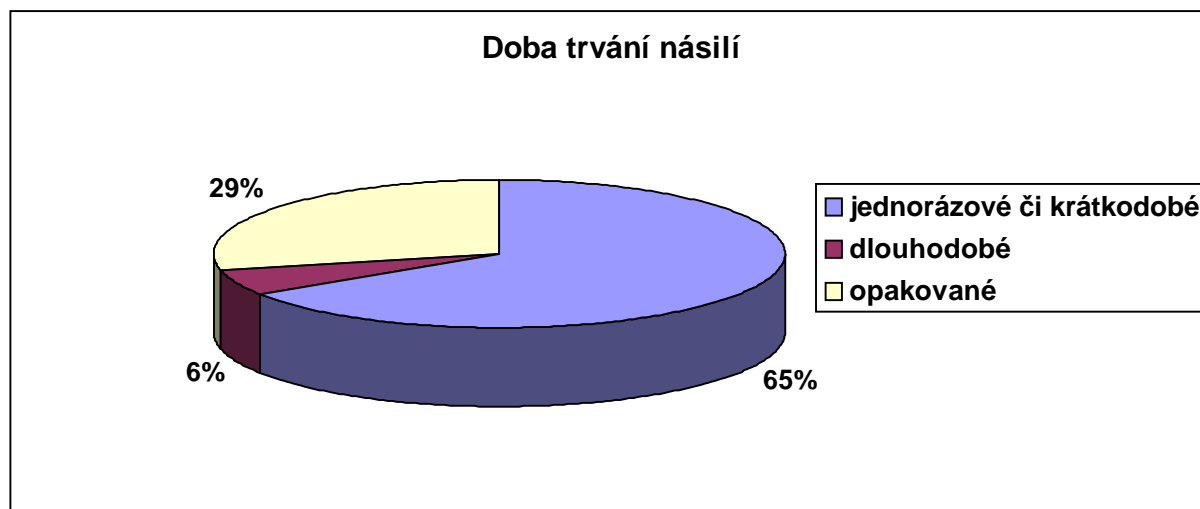
Graf č. 13 – Počet útoků a nedání souhlasu k trestnímu stíhání

Zdroj: OŘP Jablonec nad Nisou, vlastní výzkum

Dále z výzkumu vyplynulo, že z uvedených 35 případů domácího násilí nakonec neudělilo souhlas s trestním stíháním agresora celkem 12 osob, což je 34 %. Z tohoto počtu bylo 6 manželek z celkově 14 postižených, 3 družky z celkem 7 útoků, 2 rodiče, kteří byli napadeni svými dětmi ve 4 případech a 1 sourozenec z celkem 2 případů napadení. Přestože muž, proti němuž směřovalo domácí násilí ze strany družky je pouze jediný, nevzal zpět souhlas k zahájení trestního stíhání.

Graf č. 14 – Doba trvání násilí

Zdroj: OŘP Jablonec nad Nisou, vlastní výzkum

Co se týká doby trvání domácího násilí, tak z výzkumu vyplynulo, že většina trestných činů, a to ve 23 případech, byla spáchána jednorázově nebo násilí trvalo jen krátkou dobu

(několik dní), než byla věc oznámena orgánům činným v trestním řízení. Ve většině případů se jednalo o manžele nebo páry žijící ve společné domácnosti, kde docházelo k rozvodu nebo rozchodu.

Násilí dlouhodobé, jehož trvání bylo v období od několika týdnů až po několik let, bylo zjištěno ve dvou případech. Nejhorší z hlediska trvání násilí byl případ manželského páru ročníků 1955 a 1952, kdy k domácímu násilí docházelo po dobu 30 let. Kdy ve společné domácnosti manžel fyzicky a psychicky týral svoji o tři roky starší manželku. K tomuto případu je třeba uvést, že poškozená vzala zpět svůj souhlas k trestnímu stíhání a nadále setrvává s manželem ve společné domácnosti. Druhým případem je případ třicetipětileté družky, která se rozhodla podat trestní oznámení na svého druha až po 17 letech z důvodů vzrůstajícího psychického a fyzického zastrasování. I v tomto případě vzala družka zpět souhlas ke stíhání.

Poslední kategorií bylo násilí opakované, které se vyskytlo v 10 případech. Toto násilí nemělo povahu stálého trvání, ale většinou agresor útočil v určitém odstupu doby, kdy docházelo k uklidnění stavu či smířování, ale následně došlo opět k útokům, které získávaly na síle. Často se časové úseky mezi těmito jednotlivými útoky zkracovaly, a proto oběti byly nakonec nuceny řešit tuto vyhrocující se a neúnosnou situaci. Tuto pak řešily podáním trestního oznámení v důsledku obavy o svůj život či zdraví.

Posledním údajem, který byl z tohoto výzkumu zjištěn, je věk agresora a oběti. Průměrný věk agresora – manžela je 36 let, kdy nejmladšímu bylo 26 let a nejstaršímu 52 let. Věk jeho oběti – manželky byl v průměru 35 let. Nejmladší bylo 23 let a nejstarší 55 let. Věkový rozdíl mezi partnery byl nejčastěji kolem 4 let, kdy starší byl manžel. Největší věkový rozdíl byl u manžela ve věku 40 let a jeho manželky ve věku 30 let, tedy 10 let. V jednom případě byla 41letá manželka starší o 14 let než manžel. Mezi agresory nebyl ani jeden muž vysokoškolsky vzdělaný. Nejvyšší dosažené vzdělání bylo úplné střední odborné.

Ve vztahu druh – družka byl věkový průměr útočícího partnera 40 let, ve věkovém rozmezí od 35 do 46 let a věkový průměr partnerky byl 35 let v rozmezí od 27 až 43 let.

V jednom případě v roli agresora vystupovala 25letá družka a 36letý druh jako oběť. Věkový rozdíl byl tedy 11 let, kdy mladší byla žena.

Průměrný věk dětí jako agresorů vůči svým rodičům byl 43 let, v rozmezí od 30 do 55 let. Rodiče jako oběti byly v průměru ve věku 73 let, v rozmezí 58 až 87 let.

Co se týká sourozenců, vyplynulo, že došlo k útokům jenom ze strany bratrů vůči sestrám. U jednoho případu byli oběť i agresor nezletilý. U ostatních příbuzných byl věk agresora 26 let a obětí 6 a 9 let.

4 ZÁVĚR

Domácí násilí je ve své podstatě velmi složitou oblastí, která byla dlouhou dobu tabu. Přestože neexistuje přesná definice domácího násilí, je zřejmé, že se jedná o násilí mezi nejbližšími členy rodiny, která má různé formy a může být jednorázové nebo trvá i několik let. V posledních letech se o něm, ale začíná v odborných kruzích čím dále víc diskutovat. Dnešní otevřená komunikace na toto téma ho zpřístupňuje nejširším vrstvám společnosti, tzn. i těm, kterých se bezprostředně netýká. Námi provedený výzkum potvrdil, že informovanost a povědomí veřejnosti o tomto problému není stále dostačující. Dobrou znalost o příčinách domácího násilí mělo jen 14 % respondentů. Oproti výzkumům, kde jako nejohroženější skupina vystupovaly ženy, se respondenti v autorově výzkumu domnívají, že touto skupinou jsou děti a to v 45 %. Ženy jako nejvíc ohrožené uvedlo 38 % občanů, což se v případě žen potvrdilo, a to i ve výzkumu skutečně šetřených trestných činů na okrese Jablonec nad Nisou. V roce 2007 zde bylo šetřeno 14 případů napadení manželem a 7 případů napadení druhem, což činilo 40 % a 20 % z celkového počtu šetřených případů domácího násilí na tomto okrese. Co se týče doby trvání násilí z rozboru skutečně spáchaných trestných činů za rok 2007 bylo zjištěno, že v 65 % se jednalo o jednorázové či krátkodobé trvání, ve 29 % o opakované a pouze v 6 % o dlouhodobé. Tento fakt může být zkrácen tím, že oběti ve fázi vyšetřování nesdělili, zda se jedná o vyvrcholení dlouhodobého násilí. Tato skupina obětí ve fázi vyšetřování trestného činu pouze hledala akutní pomoc u Policie ČR. Celkem 34 % obětí násilí nedalo v době po zahájení trestního řízení souhlas k trestnímu stíhání rodinného agresora. Můžeme předpokládat, že těchto případů může být daleko více. Z důvodu, že poškozený může kdykoliv, a to až do doby než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě, vzít výslovným prohlášením zpět svůj souhlas s trestním stíháním. Tento předpoklad není možné v silách jedince ověřit. Můžeme dále usuzovat, že oběti nemají zájem na přímém potrestání agresora, ale jen potřebují a hledají pomoc. Netouží po odvetě, ale nastolení atmosféry bezpečí a tolerance, ve které je možné žít a vychovávat děti.

VÝSLEDEK PROVEDENÉHO VÝZKUMU

Výsledkem výzkumu, který jsme v rámci této práce provedli a výše rozepsali, je jednoznačná verifikace. To znamená, že předpoklady, které jsme uvedli, se potvrdily.

Potvrzení 1. předpokladu – dotazníkovým šetřením bylo potvrzeno, že veřejnost nemá dostatečné informace o formách nebo podobách domácího násilí.

Potvrzení 2. předpokladu – vlastním šetřením trestných činů vztahujících se k domácímu násilí bylo potvrzeno, že více jak 50 % obětí domácího násilí jsou ženy.

Potvrzení 3. předpokladu – více jak 30 % postižených osob hledá pouze pomoc, ale nechce agresora trestat.

Tento stav potvrdil, že zkušenosti a vědomosti problematiky domácího násilí nejsou vůbec potěšující a přes všechno úsilí kompetentních orgánů a organizací, které je v posledních letech vyvíjené, je stále mnoho toho, co se musí v této oblasti zlepšit a to především na úseku prevence, informovanosti veřejnosti a na právní úpravě tohoto problému.

Domácí násilí je závažným negativním společenským jevem. Důležitá je pomoc při odstranění násilných konfliktů a stabilizací situace v rodině vhodným zásahem z venku. Násilí páchané v soukromí ohrožuje nejen zdraví a život obětí, ale i vývoj dětí, které v takové rodině vyrůstají a často se z nich v dospělosti stávají stejní agresori ve vlastních rodinách. Musíme si uvědomit, že tento problém se musí stát ze záležitosti soukromé, záležitostí, která patří do oblasti trestněprávní, do ochrany lidských práv, kde úloha státu je nezpochybnitelná.

I když policie sehrává při potlačení a řešení tohoto násilí klíčovou úlohu, nemůže jako jediná nést zodpovědnost za řešení celé problematiky domácího násilí. Další sociálně právní a preventivní výchovné opatření ve vztahu k jednotlivým aktérům domácího násilí, zvláště potom k jeho obětem a k dětem vyrůstajícím v tomto prostředí náleží dalším institucím v součinnosti s nestátními organizacemi. Řešení případů domácího násilí vyžaduje interdisciplinární spolupráci a předpokládá včasnou a kvalitní intervenci především ze strany policistů, lékařů, sociálních pracovníků a pracovníků nestátních organizací.

Obeznamení veřejnosti s domácím násilím nejčastěji probíhá při uveřejnění případů v médiích, kde jsou spíš chápány jako senzace, než jako problém, který je nutné řešit. Podle autorova názoru, by měly tyto média současně se zveřejněním konkrétního případu domácího násilí, uvést i kontaktní místo, kam se občan v podobné situaci může obrátit pro radu, nebo pomoc. Krizová centra by se měly víc zviditelnit, zveřejňovat své webové stránky a aktualizovat je, aspoň na takové úrovni jako je to na webových stránkách Bílého kruhu

bezpečí, linky DONA, centra pro týrané a osamělé ženy ROSA a jiných, z kterých bylo čerpáno při studiu této problematiky.

Autorka této práce po prohloubení znalostí této problematiky dospěla k názoru, že každý sociální pracovník by měl být připravený poskytnout kvalifikovanou prvotní psychologickou, právní a morální pomoc a to nejen obětem domácího násilí, ale i obětem jakéhokoli násilí.

5 NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ

Získané informace z provedeného dotazníkového průzkumu a z analýzy samotných policejních statistik oznámených trestných činů jsou významným zdrojem údajů. Jejich podrobný rozbor přispívá k vytvoření adekvátního pohledu na danou problematiku a vytvoření následných preventivních opatření. Pozornost klademe na hranice mezi prevencí a represí i na jaké jsou odezvy na aktivity zaměřené na předcházení domácího násilí.

Cílem primární prevence není zabránit jednotlivcům páchat násilné trestné činy; primární prevence má za cíl snížit riziko tohoto chování v celé populaci. Výsledkem primární prevence by mělo být celkové snížení tohoto jevu, přestože někteří jedinci se budou nadále chovat násilnicky.

- změny v rovnosti mužů a žen – rovnost mezi partnery v intimních vztazích vyžaduje rovnost mezi muži a ženami ve všech společenských sférách, protože ekonomické a symbolické zdroje jsou základem pro uplatnění moci v rodině,
- rozvoj rodinného poradenství, mediace a terapie cílená na zastavení násilí mezi partnery – výcvik zvládání hněvu, řešení konfliktů, využívání mediace při rozvodech,
- intervence trestního práva – zavedení skutkové podstaty trestného činu tzv. „nebezpečného pronásledování“ do trestního zákona, jakožto pokračování domácího násilí po rozhodnutí oběti násilný vztah opustit,
- reforma práva – zřízení specializovaných soudů pro oběti domácího násilí,
- změny okolností a metod vzdělávání – vzdělávání mládeže v dovednostech klidného řešení konfliktů, dovednostech rodinných vztahů a respektování vzájemných práv členů rodiny, preventivní programy na téma viktimizace, programy rozvoje školkových dětí, preventivní programy na vysokých školách (přednášky, workshopy, konference, plakátů, brožurek, zvládání sebeobrany),

- omezení tělesných trestů u dětí – výchova dětí násilnou cestou tělesných trestů učí děti, že povolený způsob nápravy špatného chování jsou tělesné tresty, tento rodičovský vzorec využívají i v partnerském vztahu,
- léčebné programy, kde se agresori učí řešit konflikty, snižovat napětí, pochopit role mužů a role žen,
- vytvoření standardů pro poskytování služeb obětem domácího násilí.

Navrhovaná opatření nejsou zcela vyčerpána, vedle principů primární prevence existují principy sekundární prevence. Primární a sekundární prevence není však vzájemně neslučitelná, některé programy a strategie plní oba její účely. Změna postojů a kulturních norem je důležitou součástí procesu, který vede ke změně chování.

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- BARTÍKOVÁ, G. *Násilí dítěte vůči rodiči*. (cit. 2002 -02 – 22). Dostupné z: Intranet MVČR: <http://www.mvcr.cz/soutez/zpravy/sprejer.html>
- BLAHO, P., HARAMIA, I., ŽIDLICKÁ, M. *Základy rímskeho práva*. 1.vyd. Bratislava: MANZ, 1997. ISBN 80-85719-07X.
- BRANDAU, H., RONGE, K. *Násilí na ženách v domácím prostředí*. 2.vyd. Berlín: BIG e.V. Berlínská iniciativa proti násilí na ženách, 1997, vydal proFem, Praha, 2001.
- DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha: Střední policejní škola MV, 2005.
- DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1.vyd. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5.
- GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. 1.vyd. Praha: Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-416-3.
- JANOSIKOVÁ, E.H., DAVIESOVÁ, J.L. *Psychiatrická a ošetrovatel'ská starostlivosť*. Martin: Osveta, 1999. ISBN 80 – 8063 – 017 – 8.
- LEVICKÁ, J., ZEMAN, K. *Sociálnoprávna ochrana detí a mládeže*. Bratislava: SAP, 1999. ISBN 80-8890-834-5.
- LINHARTOVÁ, D. Domácí násilí není privátní záležitost nikdo nesmí být týrán, pomoc existuje. *Policista*. 2001, č. 10, s. 38. ISSN 1211-7943.
- MACHÁČKOVÁ, R. *Poradenství pro násilné muže*. (cit. 2001 – 11 – 20). Dostupné z Intranet MV ČR. <http://www.mvcr.cz/nasili/studie/porad.html>
- MACHÁČKOVÁ, M. *Práva starších osob v ČR*. (cit. 2002 – 11 – 23) Dostupné z Intranet MV ČR. <http://www.mvcr.cz/aktualit/sdeleni/2001/seniori2.html>
- MARREWA, AL. *Nenechte si ubližovat*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-510-5.
- MARTINKOVÁ, M. *Výskyt některých forem násilného a sociálně nežádoucího jednání rodičů vůči dětem při výchově v rodině*. 1.vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Studie, 1995.
- MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. 1.vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.
- REBRO, K., BLAHO, P. *Rímske právo*. Bratislava: Obzor, 1991. ISBN 80-2150-158-8.
- Sborník seminárních prací studentů IMS, *Domácí násilí jako společenský problém*. Brno: Institut mezioborových studií, 2004. ISBN 80-902936-3-8.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3.vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSOVÁ, Z., PROVAZNÍKOVÁ, H. *Násilí v rodině, Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. dotisk. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-008-4.

VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004.

VYKOPALOVÁ, H. *Násilí na seniorech*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, In: *Sborník příspěvků z pracovního semináře*, 2002. ISBN 80 – 244 – 0409 –5.

ZELENKOVÁ, E. *Domácí násilí na ženách*. Praha: UK FF, Katedra soc. práce, 2001.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Internetové zdroje:

<http://www.bkb.cz>

<http://www.mvcr.cz/nasili/default.htm>

<http://www.mvcr.cz/nasili/studie/postizeni/html>

<http://www.pomocobetem.cz/>

<http://www.profem.cz/>

<http://www.pauza.cz>

<http://www.zena.centrum.cz>

7 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Dotazník k domácímu násilí

Příloha č. 1

DOTAZNÍK

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času k vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník je součástí závěrečné bakalářské práce na téma Domácí násilí jako sociální problém společnosti (dále jen DN). Bude sloužit k analýze názorů veřejnosti na toto téma.

Dotazník prosím vyplňujte čitelně, křížkem do odpovídající kolonky.

Vyplnění je zcela anonymní a dobrovolné.

Předem děkuji za Vaši spolupráci, které si upřímně vážím.

Václava Palanová

Studentka 3. ročníku TU Liberec

1. Jaké jsou podle Vás formy (podoby) DN?

.....	.....
.....	.....
.....	.....

2. Co je podle Vás nejčastější příčinou DN? (zaškrtněte podle Vás tři nejzávažnější příčiny)

- Stres
- Netrpělivost
- Nezralost rodičů
- Žárlivost
- Neshody v rodině
- Ekonomická situace
- Alkohol a drogy
- Osobnost agresora
- Jiné důvody (doplňte).....

3. Kdo se podle Vás nejčastěji stává obětí DN? (zaškrtněte dvě nejčastější oběti)

- Děti
- Ženy
- Muži
- Senioři
- Zdravotně postižení občané

4. Pokud byste se setkal/a s DN např. u svých sousedů, ohlásil/a byste případ na Policii ČR?

- ANO
- Spíše ano
- NE
- Spíše ne
- Nevím

5. Pokud byste se Vy stal/a obětí DN ve své rodině, kam byste se obrátil/a s žádostí o pomoc?

- Na rodinnou poradnu
- Na linku bezpečí a důvěry
- Na příbuzné

- Na Policii ČR
- Na svého lékaře
- Na psychologa
- Na své přátele
- Na Bílý kruh bezpečí
- Jiné možnosti (doplňte).....

6. Od 1.1. 2007 má Policie ČR možnost na 10 dní vykázat agresora ze společného bytu, jak je tomu již v Rakousku nebo na Slovensku. Myslíte si, že tímto opatřením je oběť dostatečně ochráněna od dalšího násilí?

- ANO
- Rozhodně ano
- NE
- Rozhodně ne
- Nevím

7. Od roku 2004 je v trestním zákonu nový trestný čin dle § 215a – týrání osoby blízké nebo žijící ve společném obydlí, který spadá pod DN. Kolik si myslíte, že bylo těchto trestných činů v roce 2007 řešeno Policií ČR na okrese Jablonec nad Nisou?

- 1 - 5
- 6 - 10
- 11 - 15
- 16 – 20

Dovolte mi ještě několik otázek týkajících se Vaší osoby, které budou využity pouze anonymně ve statistické podobě.

8. Jakého jste pohlaví?

- muž
- žena

9. Kolik Vám je let?

- do 18
- 19-35
- 36-55
- 56 – 70
- 71 a více let

10. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- základní
- střední bez maturity
- střední s maturitou
- vyšší

11. Jaký je Váš rodinný stav?

- ženatý/vdaná
- druh/družka
- svobodný/svobodná
- rozvedený/rozvedená
- vdovec/vdova